

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

_____ Олена АРЕФ'ЄВА
"_____" _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВР
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Тема: «Підвищення ефективності господарської діяльності підприємства в умовах неомодернізації»

Виконавець: Столяр Анатолій Анатолійович

Керівник: д.е.н., професор Вовк Ольга Миколаївна

Нормоконтролер: к.е.н., старший викладач Сафонік Н.П.

КИЇВ 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки повітряного транспорту
Спеціальність: 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма: «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач випускової кафедри
_____ Олена АРЕФ'ЄВА
« ____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи
Столяра Анатолія Анатолійовича
(П.І.Б. здобувача)

1. Тема роботи «Підвищення ефективності господарської діяльності підприємства в умовах неомодернізації» затверджена наказом ректора від 26.03.2024 р. № 445/ст.
2. Термін виконання роботи: з 13.05.2024 р. по 16.06.2024 р.
3. Вихідні дані роботи: плани, звіти, фінансова звітність, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, наукові та методичні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, електронні інформаційні джерела.
4. Зміст пояснювальної записки: вступ; теоретичні засади забезпечення ефективності господарської діяльності; аналіз та обґрунтування шляхів підвищення ефективності господарської діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» в умовах неомодернізації; висновки, список використаних джерел, додатки.
5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: Концептуальні підходи, які використовуються в опрацюванні теоретичних засад визначення ефективності підприємства. Теоретичні підходи до визначення «ефективність підприємства». Проведення оцінки ефективності потенціалу модернізації підприємства (за Бойко О.С.). Історичний розвиток ТОВ «УКРКАБЕЛЬ». Динаміка рентабельності ТОВ «ВП «УКРКАБЕЛЬ». Частка ТОВ «УКРАКАБЕЛЬ» в галузі та ринку. Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «УКРКАБЕЛЬ». Динаміка коефіцієнтів рентабельності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ», %. Динаміка змін у майновому стані ТОВ «УКРКАБЕЛЬ». Аналіз стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «УКРКАБЕЛЬ». Аналіз стану та ефективності використання оборотних активів ТОВ «УКРКАБЕЛЬ». Середньорічне значення показників неомодернізаційних змін на підприємстві. Динаміка розрахункового значення критерію «ефективності модернізації» ТОВ «УКРКАБЕЛЬ», ч.од. Концептуальна схема формування інвестиційної стратегії підприємства в умовах неомодернізаційних змін. Інвестиційні моделі реалізації векторів неомодернізаційного відновлення підприємства.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1.	Видача завдання	13.05.2024	
2.	Дослідити теоретичні засади забезпечення ефективності господарської діяльності	14.05.2024-17.05.2024	
3.	Провести аналіз та обґрунтувати шляхи підвищення ефективності господарської діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» в умовах неомодернізації	18.05.2024-23.05.2024	
4.	Написання вступу та висновків	24.05.2024-28.05.2024	
5.	Оформлення пояснювальної записки, графічного матеріалу, підготовка доповіді, передзахист	29.05.2024-03.06.2024	
6.	Проходження нормоконтролю, перевірка на плагіат, оформлення документів до захисту, рецензування роботи, подання роботи на кафедру	04.06.2024-07.06.2024	

7. Дата видачі завдання: 13.05.2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис керівника)

Ольга ВОВК

(П.І.Б.)

Завдання прийняв(ла) до виконання

_____ (підпис здобувача)

Анатолій СТОЛЯР

(П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Підвищення ефективності господарської діяльності підприємства в умовах неомодернізації» 69 с., 22 рис., 9 табл., 60 літературних джерела, 3 додатки.

ЕФЕКТИВНІСТЬ, НЕОМОДЕРНІЗАЦІЯ, ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, ПІДПРИЄМСТВО, МОДЕРНІЗАЦІЯ, ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ, ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення ефективності господарської діяльності підприємства із застосуванням положень неомодернізації, а предметом – забезпечення ефективності господарської діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» із використанням наукових та прикладних положень теорії неомодернізації.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження шляхів підвищення ефективності господарської діяльності підприємства в умовах неомодернізації.

Методи дослідження: ретроспективного аналізу, статистичного проектування, методи порівняння, узагальнення, візуалізації, експертних оцінок, економіко-математичні методи, методи економічного та фінансового аналізу.

Отримані результати та їх новизна полягає у обґрунтуванні шляхів та інвестиційного забезпечення ефективності господарської діяльності промислового підприємства в умовах неомодернізації.

Значущість виконаної роботи та висновки: запропоновано сукупність заходів із реалізації інвестиційних стратегій підприємства на неомодернізаційний розвиток; виявлено джерела та обґрунтовано шляхи підвищення ефективності господарської діяльності для ТОВ «УКРКАБЕЛЬ».

Рекомендації щодо використаних результатів сприятимуть підвищенню ефективності господарської діяльності за рахунок обґрунтованої сукупності заходів із реалізації потенціалу підприємства на неомодернізаційний розвиток. Отримані результати можуть використовуватись не лише досліджуваним підприємством, а й поширюватись на виробничо-промислові об'єкти.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	9
1.1. Теоретичні підходи до визначення ефективності господарської діяльності.....	9
1.2. Прикладні засади забезпечення ефективності підприємств.....	17
1.3. Методи оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» В УМОВАХ НЕОМОДЕРНІЗАЦІЇ.....	29
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика Товариства з обмеженою відповідальністю «Виробниче підприємство «УКРКАБЕЛЬ».....	29
2.2. Оцінка економічного стану та ефективності підприємства.....	36
2.3. Аналіз господарської діяльності та модернізаційного потенціалу ТОВ «УКРКАБЕЛЬ».....	44
2.4. Обґрунтування напрямів підвищення ефективності господарської діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» в умовах неомодернізації.....	55
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Сучасні умови здійснення господарської діяльності підприємств формують значну сукупність загроз і викликів, котрі спровоковані довготривалим економічним спадом динамічності економічного розвитку через геополітичні трансформації й високу інфляцію, втратами внаслідок світової пандемії та повномасштабної війни, зниженням продуктивності праці персоналу й появою гострої необхідності у освоєнні цифрових технологій. Попри деструктивні впливи, описані виклики створюють і можливості для освоєння нових ринків, мотивують до пошуку креативних інновацій та впровадження нових технологій, стимулюють активізацію накопиченого економічного потенціалу на прискорення відновлення й проведення модернізації.

Неомодернізаційний етап трансформації економічних систем, що базується на концепціях Індустрії 5.0 та неоіндустріалізації, вимагає від підприємств відповідних змін, що потребують активізації модернізаційного потенціалу та інвестиційної діяльності підприємств, що є драйвером впровадження прогресивних технологій, орієнтовано на стійкий розвиток, цифровізацію та «зелену економіку», сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності та сукупної ефективності господарської діяльності підприємств. Оскільки неомодернізаційне оновлення вимагає інтенсифікації процесів економічного відтворення, що можливо спрямування розвитку підприємств у напрямі імплементації положень неомодернізаційної концепції, то необхідно обґрунтувати вектори реалізації модернізаційного потенціалу підприємств, як одного із найважливіших механізмів нарощування прибутковості та конкурентоспроможності. Так актуалізується прикладне завдання із пошуку результатуючих інструментів здійснення інвестиційної діяльності, впровадження інновацій та технологічного розвитку технологій, що в сукупності спрямовується на забезпечення стійкості та ефективності господарської діяльності.

Дослідженню питань забезпечення економічної ефективності присвячені наукові публікації Ареф'євої О.В., Андрієнко М.М., Бердар М.М., Васюткіної Н.В., Вовк О.М., Ковальчук А.М., Сафонік Н.П., Сімкової Т.О., Тульчинської С.О., Худолей В.Ю. Наукові засади неомодернізаційних процесів та їх застосування в економічних системах сформовано закордонними світовими науковцями Д. Беллом, Ф. Джеймсоном та Р. Інглегартом, Д. Лернером, С. Ліпсетом, Т. Парсонсаном і Е. Шілзом, С. Хантінгтоном.

Мета і завдання виконання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження шляхів підвищення ефективності господарської діяльності підприємства в умовах неомодернізації.

Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі поставлено та вирішено наступні завдання:

- узагальнено теоретичні підходи до визначення ефективності господарської діяльності;
- розкрито прикладні засади забезпечення ефективності підприємств;
- досліджено підходи до аналізу й оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства;
- проаналізовано умови забезпечення ефективності господарювання ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»;
- оцінено економічний стан та ефективність господарської діяльності досліджуваного підприємства;
- проведено оцінку модернізаційного потенціалу ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»;
- обґрунтовано вектори неомодернізаційного розвитку підприємства.

Об'єкт – процес забезпечення ефективності господарської діяльності підприємства із застосуванням положень неомодернізації.

Предмет – забезпечення ефективності господарської діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» із використанням наукових та прикладних положень теорії неомодернізації.

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи були використані такі загальнонаукові методи проведення досліджень:

ретроспективного аналізу, статистичного проєктування, методи аналітичного порівняння, узагальнення теоретичних та прикладних наукових здобутків, графічної візуалізації результатів та ін. Серед спеціальних методів використовувались: економіко-математичні методи та метод експертних оцінок – для оцінювання модернізаційного потенціалу та формалізації сукупності шляхів неомодернізації підприємства; методи економічного та фінансового аналізу при моніторингу стану підприємства тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у обґрунтуванні шляхів та потенціалу забезпечення ефективності господарської діяльності промислового підприємства в умовах неомодернізації.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати під час виконання кваліфікаційної роботи сприятимуть підвищенню ефективності господарської діяльності за рахунок обґрунтованої сукупності заходів із реалізації інвестиційних стратегій підприємства на неомодернізаційний розвиток. Отримані результати можуть використовуватись не лише досліджуваним підприємством, а й поширюватись на виробничо-промислові об'єкти.

Особистий внесок здобувача вищої освіти. Кваліфікаційна робота є самостійною працею здобувача вищої освіти. При посиланні на наукові дослідження, представленні статистичних даних в роботі наведено першоджерела.

Апробація отриманих результатів. Автором опубліковано тези доповіді: Столяр А.А. Інноваційна активність підприємств як детермінанта забезпечення ефективності їх розвитку в умовах неомодернізації. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами». 11-12 квітня 2024 року. К.: НАУ, 2024, С. 210-212.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи викладено на 70 сторінках, в тому числі 22 рисунки, 9 таблиць, 60 використаних джерел, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Теоретичні підходи до визначення ефективності господарської діяльності

Теоретичні засади ефективності підприємства охоплюють різні підходи та моделі, які пояснюють можливості підприємства досягати оптимальної продуктивності, мінімізувати витрати і максимізувати прибутки. Ці теоретичні підходи допомагають зрозуміти різні аспекти ефективності підприємства і можуть бути використані для розробки стратегій, спрямованих на підвищення продуктивності та конкурентоспроможності організації. На сьогодні існує велика кількість концептуальних підходів, які використовуються в опрацюванні теоретичних засад визначення ефективності підприємства (табл. 1.1). Наведемо короткий опис концептуальних підходів, які використовуються в опрацюванні теоретичних засад визначення ефективності підприємства:

- економічна ефективність (Адам Сміт є засновником класичної економічної теорії, а Джон Мейнард Кейнс – засновником кейнсіанської економіки, обидва значно вплинули на розуміння економічної ефективності);
- фінансова ефективність (Євген Слуцький та Франко Модільяні внесли значний внесок у теорію фінансів, включаючи управління ризиками та фінансове моделювання);
- операційна ефективність (Фредерік Тейлор є засновником наукового менеджменту, а Генрі Форд – впровадив методи масового виробництва та ефективної організації праці);
- соціальна ефективність (Елтон Мейо відомий своїми дослідженнями в області людських відносин у праці, а Джон Р. Коммонс - своїми роботами в області інституційної економіки та соціальної політики);

Концептуальні підходи, які використовуються в опрацюванні
теоретичних засад визначення ефективності підприємства

Вид ефективності	Визначення	Вчені-ідеологи
1	2	3
Економічна ефективність	Відношення результату виробничої діяльності до витрат, необхідних для досягнення цього результату.	Адам Сміт, Джон Мейнард Кейнс
Фінансова ефективність	Оцінка здатності підприємства генерувати прибуток та забезпечувати свою фінансову стабільність і ліквідність.	Євген Слуцький, Франко Модільяні
Операційна ефективність	Вимірювання ефективності управління ресурсами підприємства з метою досягнення максимальної продуктивності.	Фредерік Тейлор, Генрі Форд
Соціальна ефективність	Вплив діяльності підприємства на соціальні аспекти, такі як зайнятість, умови праці та соціальна відповідальність.	Елтон Мейо, Джон Р. Коммонс
Інноваційна ефективність	Оцінка здатності підприємства впроваджувати нові технології та інновації для підвищення конкурентоспроможності.	Йозеф Шумпетер
Екологічна ефективність	Вимірювання впливу діяльності підприємства на навколишнє середовище та його здатність до екологічної стійкості.	Донелла Медоуз, Джон Елкінгтон
Рентабельність	Показник, що відображає прибутковість підприємства, зокрема рентабельність активів, власного капіталу та продажів.	Альфред Маршалл, Фішер Ірвінг
Коефіцієнт ліквідності	Показник, що оцінює здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів.	Бенджамін Грехем
Стратегічна ефективність	Оцінка здатності підприємства реалізовувати свої довгострокові цілі та стратегії розвитку.	Майкл Портер, Генрі Мінцберг
Управлінська ефективність	Оцінка ефективності управління підприємством, включаючи прийняття рішень та організацію виробничих процесів.	Пітер Друкер
Маркетингова ефективність	Оцінка ефективності маркетингової діяльності підприємства, включаючи залучення клієнтів та ринкову позицію.	Філіп Котлер

Джерело: побудовано автором на основі [8; 34; 41-49; 54-59]

– інноваційна ефективність (Йозеф Шумпетер ввів поняття «креативного руйнування» та наголосив на важливості інновацій для економічного розвитку) [59];

– екологічна ефективність (Донелла Медоуз відома своїми роботами в області системного аналізу екологічних проблем, а Джон Елкінгтон ввів

концепцію «потрійного результату» (Triple Bottom Line), що охоплює економічні, соціальні та екологічні аспекти) [39];

– рентабельність (Альфред Маршалл розробив теорію, що пояснюють механізми ринків і прибутковості, а Фішер Ірвінг відомий своїми роботами з теорії капіталу та інвестицій) [54];

– коефіцієнт ліквідності (Бенджамін Грехем - засновник підходу до інвестування, що орієнтований на аналіз фундаментальних показників підприємства) [8];

– показник оборотності активів (Роберт Каплан і Девід Нортон розробили концепцію збалансованої системи показників (Balanced Scorecard), що включає оцінку ефективності використання активів) [57];

– стратегічна ефективність (Майкл Портер є провідним теоретиком конкурентної стратегії, а Генрі Мінцберг відомий своїми дослідженнями в області стратегічного планування та менеджменту) [29; 45];

– управлінська ефективність (Пітер Друкер є одним з найвпливовіших теоретиків менеджменту, який розробив численні концепції ефективного управління організаціями) [38];

– маркетингова ефективність (Філіп Котлер – визнаний експерт у галузі маркетингу, автор багатьох фундаментальних праць з теорії та практики маркетингу) [49].

Звертаючись до питання теоретичних засад ефективності підприємства, варто зазначити, що на сьогодні існує декілька теоретичних підходів до визначення ефективності підприємств (рис. 1.1).

Важливість наявних теоретичних підходів ефективності підприємства полягає в їхньому фундаментальному впливі на різні фактори діяльності підприємства. Ці теоретичні засади допомагають формувати стратегії, приймати обґрунтовані управлінські рішення, оптимізувати процеси, оцінювати результати та забезпечувати сталий розвиток.

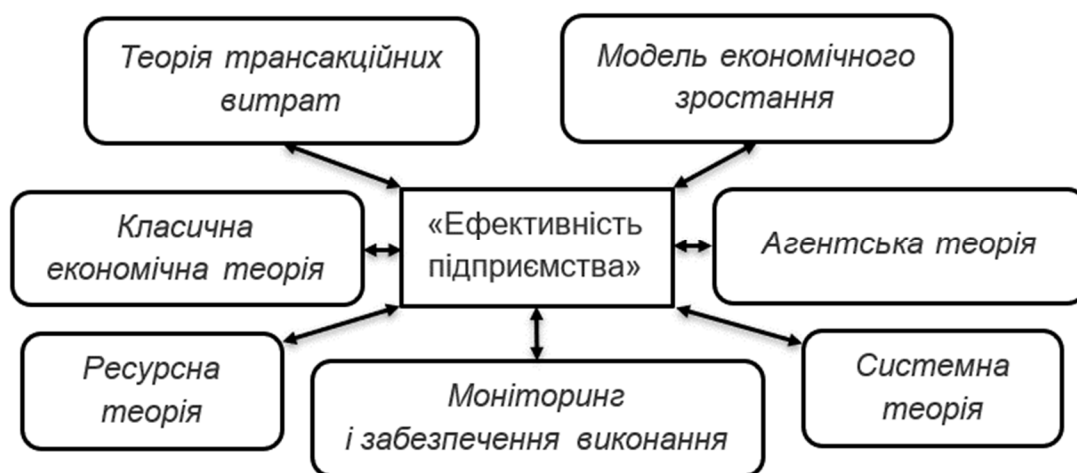


Рис. 1.1. Теоретичні підходи до визначення «ефективність підприємства»

Класична економічна теорія або сучасна економічна теорія виникла завдяки шотландському вченому XVIII століття А. Сміту, який виклав її основи у своїх працях [33]. Основними принципами підкреслюється те, що продуктивність підприємства залежить від вільної конкуренції, розподілу праці та спеціалізації, а ринкові механізми забезпечують ефективне розподілення ресурсів. Про розвиток економічних теорій та їх вплив на формування партнерства між державою та приватним сектором в своїх працях розглядав М. Солтіс, А. Ходжаян [34]. Дослідження інституціональної економічної теорії у наукових літературах як у зарубіжній, так і в вітчизняній викладені в роботах Стрішенець М. М. [35].

Окремо один від одного американський науковець Р. Солоу та австралійський науковцем П. Самуельсон запропонували модель економічного зростання. Вказана теорія аналізує взаємозалежність між виробництвом та працею і капіталом. Визначена частина виробленої продукції перенаправляється на споживання, а інша частина направляється на інвестиції. Модель демонструє, що при збереженні постійних показників норм заощаджень та продуктивності праці економіка досягає незмінного стану, в якому інвестиції, направлені в капітал на душу населення, дорівнюють швидкості його вибуття. В результаті економічного зростання на душу населення не буде, а загальне економічне зростання відповідатиме темпам зростання населення. В працях Рудевська В. І.

проаналізовано історичну еволюцію теорій економічного зростання, в тому числі теорію Р. Слоу та П. Самуельсона, що підтверджує зростаюче значення економічного зростання в розробці сучасних концепцій державного розвитку [30].

Наступною теоретичною моделлю визначення ефективності підприємств, про яку слід сказати є теорія трансакційних витрат, засновником якої є економіст з США Рональд Коуз. Принципами теорії є наступне: ефективність підприємства визначається здатністю мінімізувати витрати на проведення трансакцій, включаючи витрати на пошук інформації, ведення переговорів та контроль. При умові, що надання товару чи послуги створює зовнішні ефекти і можлива торгівля цим товаром чи послугою, то торгівля призведе до результату, на який не впливає початковий розподіл прав на власність між учасниками. Отже, дана теорія звертає увагу на аналіз витрат, пов'язані з укладенням та виконанням угод і є одним з ключових інструментів для оцінки ефективності підприємства. Для визначення ефективності підприємства з точки зору теорії трансакційних витрат використовується наступні показники. Мінімізація трансакційних витрат, тобто ефективність підприємства визначається його здатністю мінімізувати трансакційні витрати, а підприємства, які успішно знижують витрати на укладення і виконання угод, мають конкурентну перевагу. Враховується також такий показник, як оптимальна організаційна структура, при якому Ефективність залежить від вибору відповідної організаційної форми, яка дозволяє мінімізувати трансакційні витрати, тобто вертикальна інтеграція або аутсорсинг можуть бути оптимальними залежно від рівня трансакційних витрат. Наступним показником є контрактні відносини. Розробка ефективних контрактів, які зменшують невизначеність та ризики, пов'язані з угодами, адже Ефективне управління контрактами сприяє зниженню трансакційних витрат і підвищенню загальної ефективності підприємства.

Моніторинг та забезпечення виконання з точки зору визначення ефективності підприємства теж є одним з основних показників. Розглядається рівень впровадження механізмів моніторингу та забезпечення виконання угод з

метою зниження ризиків недобросовісної поведінки, а прозорі та надійні системи контролю зменшують витрати на моніторинг та вирішення конфліктів. І останній показник, який використовується для визначення ефективності підприємства з точки зору теорії трансакційних витрат є адаптація до ринкових змін. Здатність підприємства швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі може знизити трансакційні витрати, тому що можливість високої гнучкості та високий рівень інноваційності у відповідь на ринкові зміни підвищують ефективність підприємства. Теорію Р. Коуз в своїх роботах про дослідження розвитку наукових поглядів на роль і місце держави в інвестиційному процесі, в тому числі обґрунтування співпраці держави з приватним бізнесом у сфері інвестицій використовували Гриценко Л. Л. та інші [16]. Можемо зробити висновок, що теорія трансакційних витрат Рональда Коуза підкреслює важливість управління витратами, пов'язаними з укладенням та виконанням угод, для підвищення ефективності підприємства. Використання цієї теорії дозволяє підприємствам знаходити баланс між ринковими механізмами та внутрішнім управлінням, забезпечуючи конкурентну перевагу та довгострокову стійкість.

До теоретичної моделі визначення ефективності підприємств також відноситься агентська теорія («принципал – агент»: акціонерів – корпоративного управління). Авторами вказаної теорії вважаються Майкл К. Дженсен та Вільям Меклінг [48]. Головним принципом теорії є те, що ефективність залежить від взаємодії між власниками підприємства (принципалами) та керівниками (агентами). Основним завданням є подолання конфліктів інтересів між ними. Отже, агентська теорія, розроблена Майклом К. Дженсеном та Вільямом Меклінгом, є важливим інструментом для аналізу ефективності підприємства з точки зору відносин між принципалами (власниками) і агентами (менеджерами). Ключовими положеннями зазначеної теорії, які враховуються для визначення ефективності підприємства є: зниження агентських витрат (ефективність підприємства залежить від мінімізації агентських витрат); вирівнювання інтересів (ефективність залежить від можливості вирівнювати інтереси принципалів і агентів); прозорість та звітність (ефективні системи внутрішнього

контролю та аудиту, в тому числі з метою зменшення інформаційної асиметрії між принципалами і агентами, сприяють підвищенню ефективності підприємства); ефективне корпоративне управління (ефективність підприємства підвищується за рахунок сильного керівництва і відповідальності менеджерів перед акціонерами, яке включає ефективні ради директорів і належні політики управління). Підходи зазначеної теорії в своїх працях використала Васюткіна Л.А. [10] розглядаючи можливості оцінки ефективності управління бюджетними видатками шляхом порівняння результатів використання частково вилучених з приватного сектору економіки грошових ресурсів на користь державного сектору. з урахуванням важливості того, що вилучені ресурси повинні приносити більше користі суспільству, ніж вони б принесли приватному сектору.

Ресурсна теорія або ресурсний підхід також можна віднести до теоретичного підходу визначення ефективності підприємства. Зазначений метод вперше опублікував Джей Барні, професор Університету Юти, який є провідним експертом у галузі теорії ресурсів, яка підкреслює важливість ресурсів і можливостей підприємства, як ключових чинників конкурентної переваги. Основним принципом ресурсного підходу можна назвати наступне - конкурентна перевага підприємства залежить від його внутрішніх ресурсів та можливостей. Ефективність досягається за рахунок унікальних, важко імітованих ресурсів.

Ресурсний підхід в своїх працях, як і багато науковців, використовує Ареф'єв С. О. [1] аналізуючи можливості здійснення структурних трансформацій підприємств на основі управління динамічними змінами, враховуючи існуючі підходи до їх розуміння. Отже ресурсна теорія або ресурсний підхід, розроблений Джейном Барні, є важливим інструментом для визначення ефективності підприємства. Цей підхід фокусується на ключових показниках визначення ефективності підприємства, таких як:

– конкурентна перевага (ефективність визначається здатністю підприємства використовувати свої ресурси для створення унікальних конкурентоспроможних пропозицій);

– розвиток та підтримка ресурсів (залучення інвестицій, а також постійне оцінювання та адаптація власних ресурсів до змін зовнішнього середовища забезпечує ефективність підприємства);

– стратегічне управління ресурсами (дозволяє підприємству реагувати на ринкові зміни та потреби клієнтів більш оперативно);

– підтримка інновацій (інноваційні ресурси, такі як знання та технології, можуть сприяти розвитку нових продуктів та послуг, що підвищує конкурентоспроможність та ефективність підприємства).

Системна теорія, розроблена Людвігом фон Берталанфі, за своєю основою є міждисциплінарним підходом, який досліджує загальні принципи функціонування складних систем, проте вказана системна теорія також використовується для визначення ефективності підприємства. Основні принципами теорії, завдяки яким розглядають ефективність підприємства, є наступне: підприємство розглядається як складна система, яка взаємодіє з зовнішнім середовищем, а ефективність досягається шляхом інтеграції та синергії всіх частин системи. Отже, з точки зору системної теорії, ефективність підприємства визначається через його здатність досягати поставлених цілей та забезпечувати стабільне функціонування в умовах зовнішнього та внутрішнього середовища.

Основні факторами, які мають вплив на визначення ефективності підприємства за підходом системної теорії, включають: фактор цілісності підприємства (підприємство розглядається як цілісна система); фактор відкритості системи (підприємство постійно взаємодіє з зовнішнім середовищем); фактор ієрархічності (підприємство має різні рівні управління та підсистеми); фактор взаємозалежності та взаємодії (всі елементи підприємства (люди, процеси, технології) взаємозалежні); фактор саморегуляції (підприємство повинно мати механізми підтримки стабільного стану і адаптації до змін).

Загальну теорію систем в своїх працях використовують вчені, як і Вольська О.М. [14] в працях про розгляді теоретичних підходів до формування процесу управління підприємствами.

1.2. Прикладні засади забезпечення ефективності підприємств

В сучасних умовах глобалізації ринкових відносин велику роль також має питання забезпечення ефективності підприємства, вирішення якого вимагає комплексного підходу, що охоплює оптимізацію ресурсів, вирівнювання інтересів, зниження витрат, контроль, адаптацію до змін та інновації, а також ефективне управління.

До основних факторів, які формують забезпечення ефективності підприємства також відноситься до заходів з вирівнювання інтересів. Створення систем мотивації та винагороди для працівників, що сприяють досягненню стратегічних цілей підприємства, а також забезпечення прозорості та ефективної комунікації між власниками, менеджерами та працівниками [4]. До цих заходів відноситься створення систем мотивації та винагороди для працівників, що сприяють досягненню стратегічних цілей, як і забезпечення прозорості та ефективної комунікації між власниками, менеджерами та працівниками.

Одним з варіантів вирівнювання інтересів на підприємстві для забезпечення його ефективності може бути наступне: впровадження на підприємстві програми/практики участі працівників у прибутках. Це означає, що частина прибутку розподіляється серед співробітників відповідно до їх внеску. Такий підхід мотивує працівників працювати продуктивніше та бути зацікавленими в успіху підприємства. Як результат, збільшується продуктивність праці, покращується якість продукції, знижується плинність кадрів, що сприяє загальному підвищенню ефективності підприємства (рис.1.2). Вирівнювання інтересів - це процес збалансування різних потреб, поглядів та цінностей між різними сторонами чи учасниками. Цей процес може відбуватися

в різних контекстах, таких як переговори, ділові угоди, соціальні відносини тощо.

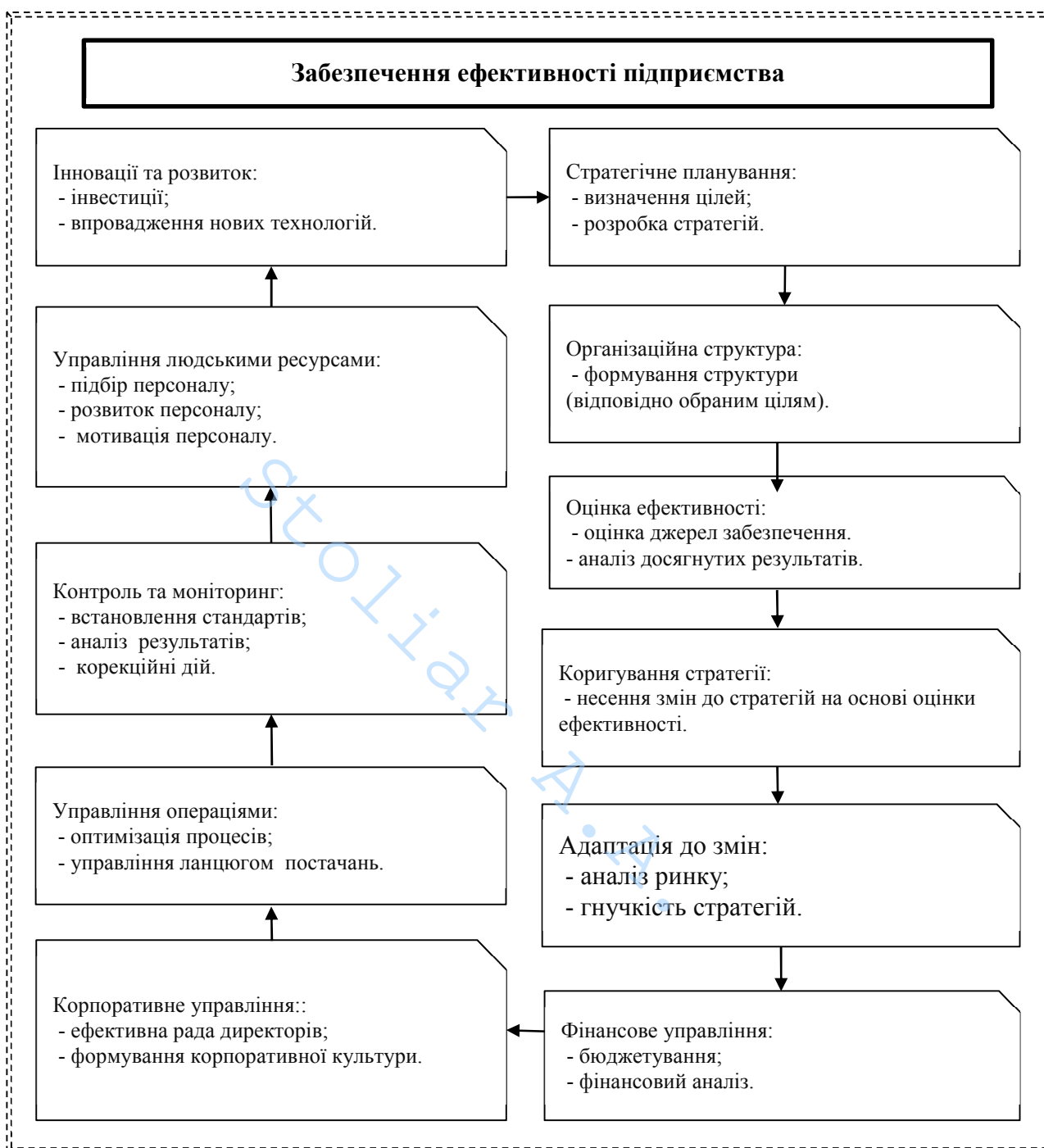


Рис. 1.2. Процес забезпечення ефективності підприємства

На сьогодні не існує конкретної «формули» для вирівнювання інтересів, оскільки вона залежить від конкретної ситуації та учасників, але деякі загальні принципи та підходи можуть бути корисними: слухання та розуміння (процес опрацювання усіх наявних позицій, потреб та мотивацій інших учасників);

пошук спільних інтересів (процес пошуку спільної точки зору, цілі або цінності, які можуть об'єднати всіх учасників); компроміс: (пошук компромісу, який задовольняє потреби всіх сторін); альтернативні варіанти (розгляд альтернативні шляхи досягнення цілей, які можуть враховувати інтереси всіх сторін); позитивне спілкування та взаємодія (процес підтримки відкритого, позитивного та сприятливого спілкування між усіма учасниками); взаємне повага (культування поваги до позицій та інтересів інших учасників, навіть якщо вони відрізняються від ваших).

Мінімізація витрат в результаті зниження операційних, адміністративних та трансакційних витрат, в тому числі використання ефективних контрактних та організаційних структур для зменшення витрат на управління є також одним з факторів забезпечення ефективності підприємства. Приклад таких заходів на підприємстві може бути наступним: компанія впроваджує сучасну систему управління виробництвом (ERP-система – від Enterprise Resource Planning, тобто планування ресурсів підприємства), яка дозволяє в реальному часі відстежувати всі етапи виробничого процесу [40]. Система надає керівникам доступ до даних про використання матеріалів, завантаження обладнання, продуктивність працівників та виконання замовлень. Це дає змогу швидко виявляти і усувати будь-які відхилення від плану, оптимізувати процеси, зменшувати втрати і підвищувати якість продукції. Завдяки цьому забезпечується ефективне управління ресурсами і загальна ефективність підприємства.

Розрахунок мінімізації витрат та забезпечення ефективності підприємства може включати в себе різні методи та стратегії в залежності від конкретного контексту. Наведемо деякі загальні підходи та інструменти, які можна використовувати для цього. Один з методів розрахунку мінімізації витрат є вартісний аналіз (Cost-Benefit Analysis). Цей метод допомагає порівнювати вартість рішень з їх очікуваними користями. Підприємство має обирати ті рішення, які мінімізують загальні витрати та максимізують користь. При розрахунку вартісного аналізу зазвичай використовують наступні показники, такі як визначення витрат на виробництво, обчислення вартості продукції або

послуги, визначення ціни продаж, розрахунок прибутку, аналіз прибутковості. Основні кроки для розрахунку оптимізації виробничих процесів можуть включати наступне: визначення мети оптимізації, аналіз поточного стану, вибір оптимального варіанту, Розрахунок очікуваних результатів, впровадження і контроль. До методів розрахунку мінімізації витрат також відноситься оптимізація виробничих процесів, тобто аналіз та оптимізація виробничих процесів може допомогти знизити витрати на матеріали, працю та інші ресурси [6]. Конкретні методи та формули для розрахунку можуть варіюватися в залежності від типу оптимізації (наприклад, витратна, часова, ресурсна тощо) та характеристик виробничого процесу. Для витратної оптимізації може використовуватися метод визначення витрат за допомогою аналізу витрат на сировину, працю, енергію та інші ресурси, а для часової оптимізації - аналіз часу виконання окремих етапів виробничого процесу та пошук шляхів його скорочення.

Ще одним фактором забезпечення ефективності підприємства є контроль та моніторинг. Впровадження систем внутрішнього контролю для забезпечення виконання планів та стандартів якості, а також регулярний моніторинг показників ефективності та внесення коригувань за потреби дають можливість забезпечити ефективність підприємства [31]. Як приклад контролю і моніторингу на підприємстві для забезпечення його ефективності може бути таким: компанія впроваджує систему контролю якості продукції, яка включає регулярні перевірки на всіх етапах виробництва. Спеціальні обладнання і програмне забезпечення автоматично відстежують відповідність продукції встановленим стандартам. У разі виявлення відхилень система негайно сигналізує про проблему, що дозволяє оперативно реагувати і вносити корективи. Це знижує кількість браку, мінімізує втрати і підвищує загальну якість продукції. Таким чином, контроль і моніторинг сприяють підвищенню ефективності підприємства за рахунок своєчасного виявлення і усунення недоліків у виробничому процесі.

Отже контроль та моніторинг є важливими етапами забезпечення ефективності підприємства, оскільки вони дозволяють перевіряти, чи відповідають реальні результати запланованим, та вчасно реагувати на будь-які відхилення від стандартів чи цілей. Основні фактори розрахунків при контролі та моніторингу для забезпечення ефективності підприємства можуть включати: визначення ключових показників ефективності (це можуть бути показники, такі як обіг, прибуток, витрати, рівень задоволеності клієнтів тощо, які відображають успішність підприємства); система звітності та аналіз (розробка системи звітності, яка включає збір та аналіз інформації про реалізацію проектів, фінансовий стан, витрати, прибутки, виробничі процеси тощо); порівняння фактичних результатів зі стандартами та цілями (порівняння реальних показників з плановими або стандартними значеннями для виявлення відхилень та аналізу їх причин); розрахунок показників ефективності проектів (розрахунок внутрішньої норми прибутковості (IRR), чистої сучасної вартості (NPV), терміну окупності тощо для оцінки ефективності проектів та інвестицій); управління ризиками (виявлення та аналіз ризиків, що можуть вплинути на досягнення цілей підприємства, та розробка стратегій їх управління); впровадження заходів коригування (розробка та впровадження заходів для виправлення виявлених відхилень та досягнення запланованих цілей) [11]. Всебічний аналіз показників діяльності підприємства та розрахунки, що на ньому базуються, дають можливість забезпечувати ефективне управління, приймати обґрунтовані рішення та досягати стратегічних цілей.

До одного з головних факторів забезпечення ефективності підприємства також відноситься адаптація та інновації. Показником вказаного фактору є швидкість адаптація до змін у зовнішньому середовищі (ринкові умови, технології, регуляторні вимоги) та впровадження на підприємстві інвестиції, в тому числі у дослідження та розробки при створенні нових продуктів та послуг [12]. Адаптація до потреб ринку дозволяє підприємству залишатися конкурентоспроможною та швидко реагувати на зміни в споживчому попиті. В

результаті, підприємство підвищує свою ефективність, знижуючи витрати і збільшуючи задоволеність клієнтів.

І останній з факторів забезпечення ефективності підприємства, про який потрібно сказати - ефективне управління. Зазначений фактор дає можливість здійснювати комплексний підхід до управління підприємством, сприяє досягненню стратегічних цілей і підвищенню продуктивності. Ефективне управління для забезпечення ефективності підприємства охоплює стратегічне планування, оптимізацію організаційної структури, управління людськими ресурсами, контроль та моніторинг, фінансове управління, управління операціями, інновації та розвиток, корпоративне управління і адаптацію до змін [23]. Цей комплексний підхід дозволяє підприємству досягати своїх цілей, залишатися конкурентоспроможним і забезпечувати довгострокову стійкість.

Отже можемо зробити висновок, що забезпечення ефективності підприємства має численні позитивні впливи, які сприяють стійкому розвитку самого підприємства та його конкурентоспроможності. Воно сприяє підвищенню продуктивності та якості, зниженню витрат, збільшенню прибутковості, покращенню конкурентоспроможності, підвищенню задоволеності клієнтів та працівників, а також забезпечує сталий розвиток. Усі ці фактори в сукупності дозволяють підприємству зміцнити свої позиції на ринку та досягти довгострокового успіху.

1.3. Методи оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства в умовах неомодернізації

Для оцінки та підвищення ефективності важливо використовувати відповідні розрахунки та показники. Система оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства має включати аналіз усіх сфер його господарювання: ефективності структуризації, взаємоузгодженості між елементами господарського механізму, показники ефективності реалізації цілей (рис. 1.3).



Рис. 1.3. Показники ефективності управління господарською діяльністю підприємства [28]

При цьому аналіз ефективності орієнтується на управлінські аспекти результативності організаційної системи, досягнення цілей та витрат на процеси.

До стратегічно-орієнтованих підходів до аналізу ефективності господарського стану підприємства відносять окремі критерії. Наприклад, аналіз поточного стану можуть здійснювати через SWOT-аналіз, тобто оцінки сильних і слабких сторін підприємства, а також можливостей і загроз у зовнішньому

середовищ, а також проводити розширений PESTEL-аналізу, тобто аналіз політичних, економічних, соціальних, технологічних, екологічних і правових факторів, що впливають на діяльність підприємства.

Ключовою умовою при оцінюванні ефективності діяльності підприємств в умовах неомодернізації є визначення відповідності цілям адаптації та інновації, що реалізується через визначення принципів оцінювання, які повинні бути конкретними, вимірюваними, досяжними, релевантними та обмеженими в часі [11]. Для таких цілей оцінювання основним є метод вибору та оцінки інноваційних проєктів. Даний метод базується на визначенні чистої поточної вартості, яка розраховується як:

- різниця між вартістю майбутніх грошових потоків від інноваційного проєкту та початковими інвестиціями;
- визначенні внутрішньої норми прибутковості, яка показує рентабельність проєкту;
- визначення терміну окупності (як час, що показує повернення початкових інвестицій).

Основою даного методу також є коефіцієнт ефективності інвестицій (ROI) (показує відношення чистого прибутку до інвестиційних витрат), аналіз продуктивності (висвітлює рівень продуктивності до і після впровадження інновацій) та аналіз витрат та вигод (висвітлює співвідношення всіх витрат і вигод від інноваційних проєктів).

При оцінці ефективності модернізаційних змін аналізується стан модернізаційного потенціалу підприємства. На думку Бойко О.С. модернізаційний потенціал підприємства оцінювати потрібно за такими складовими: технологічна і технічна, фінансова, наукова, кадрова, організаційна та управлінська складові або їх сполучення (техніко-технологічну, науково-технічну, організаційно-управлінську тощо) [9]. Аналітика бальною оцінкою стану модернізаційного потенціалу визначається залежність виду господарської діяльності підприємства від профільної складової для аналізу домінуючого виду виробничих активів та інновацій. Інші складові є підпорядкованими цілям

профільюючого активу та забезпечують сукупну ефективність реалізації потенціалу модернізації. Узагальнюючі показники оцінюють впливи окремих складових на модернізаційний потенціал, а комплексний показник дозволяє визначити рівень ефективності реалізації в цілому (рис. 1.4).



Рис. 1.4. Проведення оцінки потенціалу модернізації підприємства за
Бойко О.С.

Джерело: побудовано автором за [9]

Вартісна оцінка модернізаційного процесу на підприємстві в сучасних дослідженнях представлена оцінюванням витрат на її реалізацію. При цьому підприємству необхідно оцінювати вплив модернізації на ефективність господарської діяльності, окремо – для прийняття рішення щодо доцільності проєктів з неомодернізаційного оновлення, тощо. Тому доцільно застосовувати критерій «ефективності модернізації», запропонований Вовк О.М., оскільки він базується ефективності модернізаційного процесу, а саме: «на співставності капіталізованих результатів модернізаційних змін зі скорегованою вартістю

реалізації функціональних потенціалів та враховує впливи якісних параметрів модернізаційного процесу» [11]:

$$Rm = \frac{Gm}{\sum_{i=1}^n Vp_i * q_i} * I_{inov} * I_{intel} * I_q * I_s * I_d * I_{int} \quad (1.1)$$

де Rm – критерій ефективності модернізації;

Gm – вартість капіталізованого гудвілу підприємства;

Vp – вартість реалізації функціональних потенціалів у модернізаційному процесі; i – вид потенціалу;

n – кількість видів потенціалів;

q_i – частка потенціалу у вартості проєкту з модернізації;

I_{inov} – коефіцієнт інноваційності модернізаційних змін,

I_{intel} – коефіцієнт інтелектуалізованості модернізаційних змін,

I_q – коефіцієнт якості модернізаційних змін,

I_s – коефіцієнт безпековості модернізаційних змін,

I_d – коефіцієнт цифровізації модернізаційних змін,

I_{int} – коефіцієнт інтегрованості модернізаційних змін.

Запропонований підхід для оцінювання ефективності модернізації підприємств ґрунтується на вартісній оцінці результуючих показників та розкривається в результативності стратегічного управління щодо спрямованості, форм і джерел ресурсозабезпечення інноваційного розвитку [11].

Наступним методом є управління змінами, який базується на оцінках ризиків та планах управління змінами. Головними напрямками є виявлення та аналіз ризиків, пов'язаних з інноваціями та адаптацією, та розробка планів їхнього зменшення, з подальшою розробкою стратегії управління змінами, включаючи комунікацію, навчання та підтримку персоналу. Для забезпечення стабільного взаємозв'язку між підприємством та ринком додає такий метод, як удосконалення та відгук. Безперервне вдосконалення через використання

аналітичних даних для постійного вдосконалення процесів та продуктів, а також збір відгуків з метою отримання зворотного зв'язку від співробітників та клієнтів щодо впроваджених інновацій є основою зазначеного методу. Застосування цих методів та підходів дозволяє підприємствам ефективно впроваджувати інновації та адаптаційні заходи, підвищуючи їхню конкурентоспроможність та загальну ефективність.

Ефективне управління підприємством потребує системного підходу до оцінки та підвищення ефективності через використання різних методів розрахунків та аналізу. Основні етапи та розрахунки, необхідні для забезпечення ефективності підприємства, включають: визначення ключових показників ефективності, аналіз витрат та вигод, бюджетування та фінансовий контроль, управління запасами, аналіз продуктивності праці, управління якістю.

Визначення ключових показників ефективності здійснюється з метою отримання даних про рівень досягнення стратегічних та операційних цілей підприємства. Основою ключових показників ефективності є виручка та прибуток, рентабельність та оборотність. Показники виручки та прибутку висвітлюють оцінку доходу та чистого прибутку підприємства, рентабельність підприємства складається з показників рентабельність продажів, рентабельність активів та рентабельність власного капіталу, а складовими оборотності є показники оборотних активів та оборотних запасів.

Аналіз витрат та вигод при визначенні ефективності управління підприємством дає можливість здійснити оцінку ефективності проектів чи заходів через порівняння витрат та вигод. Вартість вигод розраховується через поділ загальних вигод на загальні витрати, де за результатами розрахунків якщо результат більше 1, то проект вважається вигідним.

Бюджетування та фінансовий контроль при визначенні ефективності управління підприємством дає можливість створення бюджету та регулярний контроль за його виконанням, що здійснюється через порівняння планових та фактичних показників, тобто рівень відхилення є різницею планових показників від фактичних показників.

Управління запасами при визначенні ефективності управління підприємством дозволяє зменшити витрати на зберігання та уникнути дефіциту. Розрахунком здійснюється за допомогою показників річного попиту на продукцію/послугу, рівень витрат на замовлення та витрат на зберігання одиниці запасів. Як один з прикладів визначення є модель EOQ (Economic Order Quantity, тобто економічної кількості замовлень):

$$EOQ = \sqrt{\frac{2DS}{H}} \quad (1.2)$$

де D – річний попит; S – витрати на замовлення; H – витрати на зберігання одиниці запасів.

При визначенні ефективності управління підприємством також використовують показники аналізу продуктивності праці. Оцінка продуктивності праці здійснюється для виявлення можливостей підвищення ефективності підприємства, а розраховується як різниця між виручкою та кількістю працівників. І наостанок до основних етапів та розрахунків, необхідних для забезпечення ефективності підприємства віднесено управління якістю продукції та/або послуг.

Застосування цих методів та розрахунків допомагає забезпечити ефективне управління підприємством, підвищуючи його конкурентоспроможність та фінансову стійкість.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» В УМОВАХ НЕОМОДЕРНІЗАЦІЇ

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика Товариства з обмеженою відповідальністю «Виробниче підприємство «УКРКАБЕЛЬ»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Виробниче підприємство «УКРКАБЕЛЬ» (далі – ТОВ «УКРКАБЕЛЬ») – це виробниче підприємство, яке спеціалізується на виробництві кабельно-провідникової продукції, що відповідає галузевим стандартам та нормам України, а також має власну торгову марку, а саме: «Укркабель» [26]. ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» має високу репутацію в галузі виробництва кабельно-провідникової продукції завдяки своїй надійності та професіоналізму. Завдяки досвідченим фахівцям, оптимально налаштованим технологічним процесам та використанню передового обладнання, вони можуть виготовляти кабельні вироби різної складності з високою якістю [26]. Ці продукти широко використовуються як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку. Завдяки автоматизованим процесом виробництва досягається оперативна обробка замовлення та максимально швидке і якісне виготовлення [26].

Історично заснований завод був у 1900 році (рис. 2.1). Протягом 124 років підприємство зазнало періодів занепаду та розквіту, що значно залежало від економічного стану української держави. Основними стимулами зростання підприємства були: державна програма електрифікації, спровокована поширенням електрики (1920-930 рр.), освоєння виробництва нових видів кабельно-провідникової продукції у умовах світової гонки озброєнь та модернізації технологій (в 1960-х рр.), корпоративні зміни в системі управління (з 2017 року).

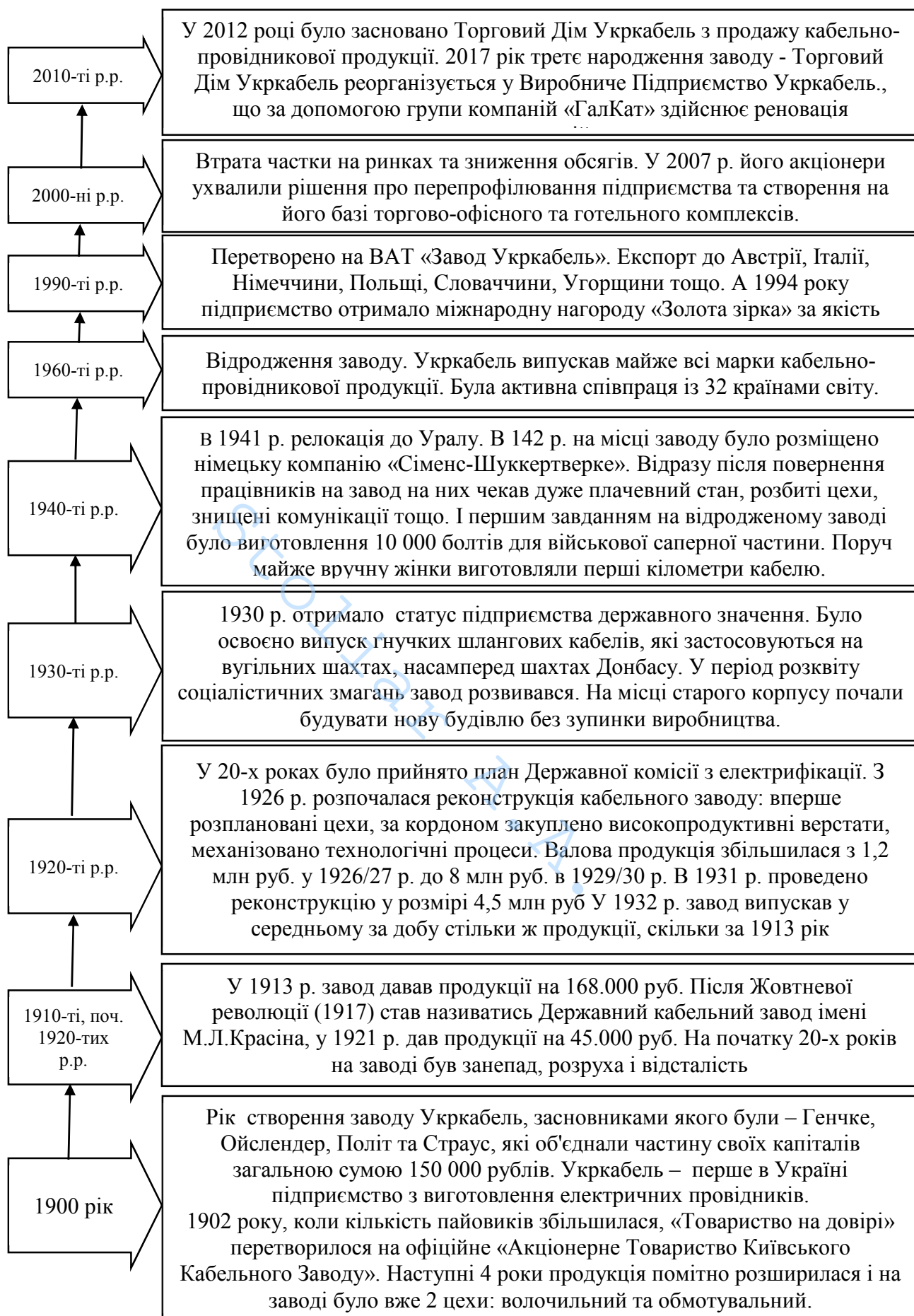


Рис. 2.1. Історичний розвиток ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»

З 2017 року продовжується новий етап, спровокований зростаючою потребою у продукції через світовий попит на технічний супровід глобальної цифровізації, що стало поштовхом для ребрендингу та відновлення після занепаду з початку 2000-х років. Інформація щодо організаційного та корпоративного управління підприємством наведена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальні дані про підприємство – предмет досліджень.

№	Показник	Юридичні дані
1	Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю «Виробниче підприємство «УКРКАБЕЛЬ»
2	Адреса	Україна, 04128, місто Київ, вулиця Академіка Туполева, будинок 19
3	Дата проведення державної реєстрації	03.07.2012
4	Код за ЄДРПОУ	38261938
5	Вид діяльності за КВЕД	Основний: 27.32 Виробництво інших видів електронних і електричних проводів і кабелів.
6	Форма власності	Приватна власність
7	Розмір статутного капіталу	16 000 000 грн
8	Керівник	Довбенко Володимир Віталійович

Джерело: узагальнено за даними [26]

В сучасних умовах діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» сформовано потужним колективом, має високий рівень кваліфікації персоналу і управлінського, і виробничого, при цьому проводяться постійні заходи із підвищення компетенцій, що позитивно впливає на сприйняття і швидкість освоєння нових технологій. Згідно інформації на офіційному сайті підприємства, співробітники вільно володіють передовими технологіями виготовлення кабельних виробів, що забезпечує високу якість та швидкість виробництва [26].

Відповідно до статутних даних, підприємство є приватним і засновано 03 липня 2012 р., при цьому бенефіціарами є три особи з рівними частками капіталу. Структура підприємства побудована так, як висвітлено на рис. 2.2.

На сьогодні при виробництві продукції підприємство використовує обладнання «CABALLE» (Іспанія) або «SAMP» (Італія), що є передовими, світовими інноваціями від виробників устаткування кабельного машинобудування. Виробничі площі складають 60 тис. м. кв., з них: територія виробничих цехів 28 тис. м. кв., складів 4,3 тис. м. кв.

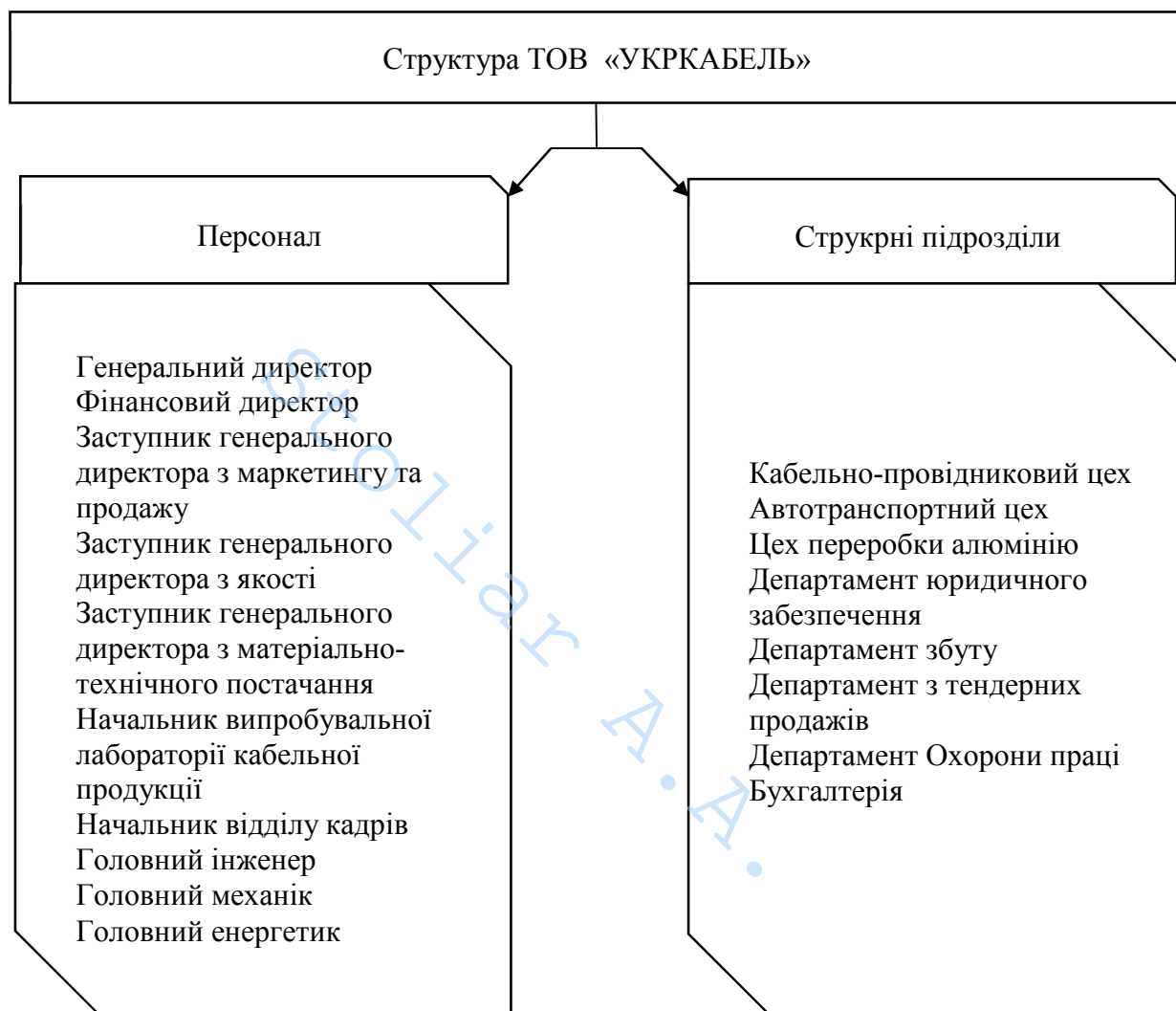


Рис. 2.2. Структура ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»

Джерело: побудовано за даними [26]

Підприємство постійно працює над сертифікацією сировини, матеріалів, виробничих процесів та кінцевої продукції. Так, на сьогодні продукція сертифікована за державними стандартами УкрСЕПРО та відповідає вимогам ДСТУ ISO 10012:2005 «Системи керування вимірюванням. Вимоги до процесів вимірювання та вимірювального обладнання». Крім того на підприємстві ТОВ

«УКРКАБЕЛЬ» є власна випробувальна лабораторія для перевірки якості продукції відповідно стандартам, запитам споживачів та технічним вимогам. Випробувальна лабораторія також сертифікована, що підтверджено Свідоцтвом про відповідність системи вимірювання вимогам ДСТУ ISO 10012: 2005 [26].

Виготовлена продукція в обов'язковому порядку проходить прийомно-здавальні випробування перед переміщенням у склади або відвантаження покупцям. Згідно інформації з офіційного сайту «головний акцент на якості продукції, що випускається, модернізації, а також розширенні виробництва з метою скорочення термінів виготовлення та збільшення обсягів реалізації» [26]. Така позиція забезпечується не лише інноваційними технологіями виробництва, системою контролю і перевірки якості, а й автоматизацією і цифровізацією виробничих процесів, постійним оновленням і впровадженню інновацій.

Основні сфери застосування продукції ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» – супровід виробництва електро-, приладо- та машинобудування, у металургійній промисловості, на залізничному транспорті, в радіо- та хімічній промисловості, в житлово-будівельній сфері, житлово-комунальному та сільському господарстві. Товарообіг продукції підприємства забезпечується угодами з вітчизняними та закордонними партнерами-споживачами. Основний вид діяльності, яким займається ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»: 27.32 Виробництво інших видів електронних і електричних проводів і кабелів.

Загалом підприємство є рентабельним та демонструє прибутковість, що є вище середньогалузевої (рис. 2.3).

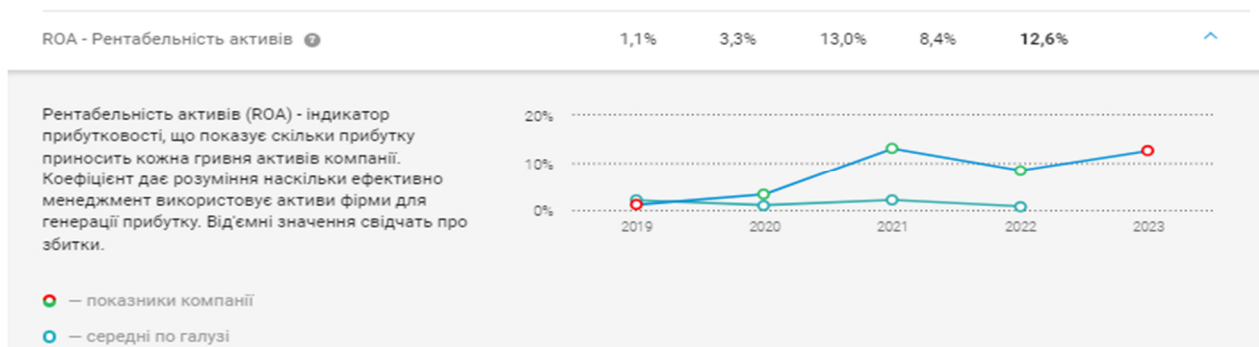


Рис. 2.3. Динаміка рентабельності ТОВ «ВП «УКРКАБЕЛЬ»

Джерело: побудовано за даними [26]

Крім того, динаміка змін у виручці ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» показує, що попри зниження обсягів доходів у 2019-2020 р.р. підприємство змогло зберегти прибутковість та поступово нарощувати надходження (рис. 2.4.).



Рис. 2.4. Динаміка зміни обсягів виручки підприємства

Джерело: побудовано за даними [26]

Також про це свідчить маржа між чистим прибутком та виручкою від реалізації продукції підприємства (рис. 2.5), яка у 2023 році складає рекордне перевищення на 7,73%. Це створює умови для капіталізації прибутку, накопичення потенціалу інноваційного оновлення та зниження ризиків шляхом формування резервів для їх превентивного хеджування.

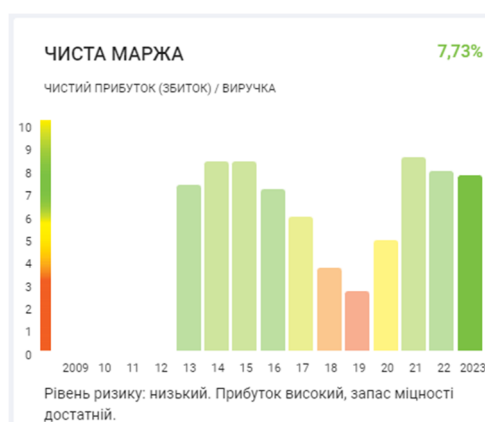


Рис. 2.5. Динаміка зміни маржі відношення прибутку до виручки підприємства

Джерело: побудовано за даними [26]

Ринковий статус підприємства також є досить високим і демонструє зростання з 2020 року (рис. 2.6). ТОВ «УКРАКАБЕЛЬ», попри падіння показників після пікових значень 2021 року, спровокованих повномасштабною війною, демонструє в період 2022-2023 рр. зростання частки ринку з 3,8% до 4,2% (рис. 2.7). Це свідчить про потенційне зростання обсягів продажів, охоплення більшої кількості споживачів.

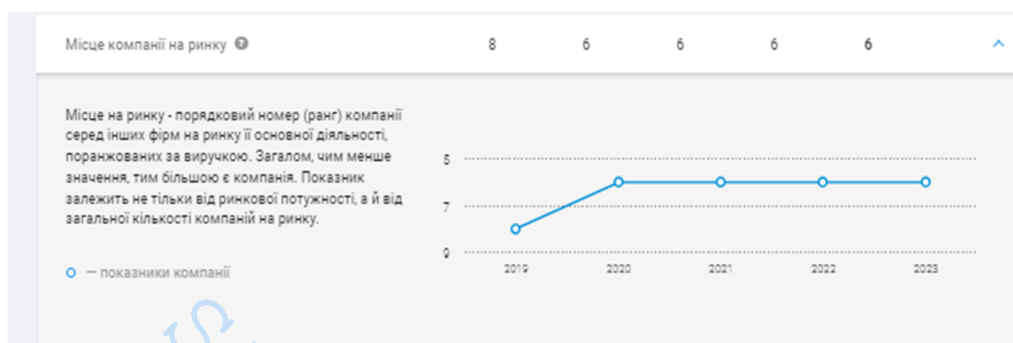


Рис. 2.6. Ринкові показники ТОВ «УКРАКАБЕЛЬ»

Джерело: побудовано за даними [26]

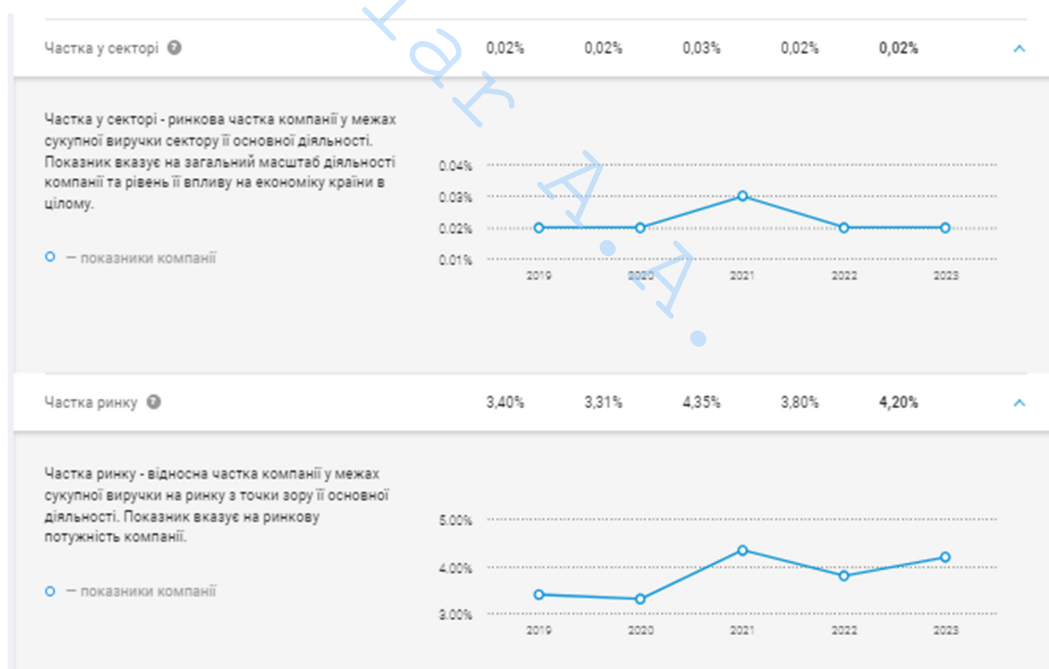


Рис. 2.7. Частка ТОВ «УКРАКАБЕЛЬ» в галузі та ринку

Джерело: побудовано за даними [26]

Аналітичні звіти незалежних аудиторів свідчать, що підприємство займає достатньо високі конкурентні позиції у сфері основної діяльності: виробництві електричних кабелів.

2.2. Оцінка економічного стану та ефективності підприємства

Економічний стан ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» проаналізовано за даними бухгалтерської звітності останніх трьох років (додаток А). При оцінюванні було застосовано класичні показники та коефіцієнти аналізу фінансового стану та результатів господарської діяльності: сукупність показників результативності господарювання, коефіцієнти фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, а також ділової активності. Динаміка основних результуючих показників показує скорочення темпів господарської діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ», починаючи з 2021 року. Так, загальний дохід підприємства знизився на 175667 тис. грн, а чистий прибуток – на 14 025 тис. грн (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки фінансових результатів ТОВ «ВП УКРКАБЕЛЬ»

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, (±)	
	2021	2022	2023	Відносне, %	Абсолютне, од
Чистий дохід (виручка)	666 288,00	414 608,0	490 621,00	73,634	-175 667,00
Валовий прибуток	77 953,00	59 280,00	80 220,00	102,908	2 267,00
Прибуток від операційної діяльності	70 287,00	48 946,00	59 730,00	84,980	-10 557,00
Чистий прибуток	51 930,00	30 235,00	37 905,00	72,992	-14 025,00

Джерело: побудовано за даними [26]

В 2023 році чистий прибуток також знизився на майже на 27% (на 14025 тис. грн), проте в умовах військової економік та падіння прибутковості загалом підприємство зберігає і обсяги надходження виручки і прибутковість діяльності.

Фінансова стійкість відображається сукупністю коефіцієнтів для аналітики рівноваги між власними і позиковими ресурсами, інвестиційної привабливості та здатності покрити власним прибутком поточних потреб. Аналіз фінансової стійкості ТОВ «УКРАКАБЕЛЬ» допоможе виявити фінансові ризики та джерела їх появи. Сукупність коефіцієнтів представлена на рис. 2.8, що відображає їх порядок розрахунку.

Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	$K_{сп} = \frac{ДЗЗ+ПЗ}{ВК}, (2.1)$
Коефіцієнт автономії	$K_a = \frac{ВК}{ПБ}, (2.2)$
Коефіцієнт маневреності власних коштів	$K_m = \frac{ОА-ПЗ}{ВК}, (2.3)$
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$K_{кзк} = \frac{ДЗЗ+ПЗ}{ПБ}, (2.4)$
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$K_{дз.пз} = \frac{ДЗЗ}{ДЗЗ+ВК}, (2.5)$
Коефіцієнт фінансового левериджу	$K_{ф.л.} = \frac{ДЗЗ}{ВК}, (2.6)$
Коефіцієнт заборгованості кредиторам	$K_{дз.пз} = \frac{КЗ}{ПБ}, (2.7)$
<p>де ДЗЗ – довгострокові зобов’язання і забезпечення; ПЗ – поточні зобов’язання; ВК – власний капітал КЗ – кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями, товари, роботи, послуги, розрахунками з бюджетом, розрахунками зі страхування, розрахунками з оплати праці, ОА – оборотні активи, ПБ- балансовий прибуток.</p>	

Рис. 2.8. Порядок розрахунку коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства

Результати розрахунків коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» подано в додатку Б. Аналізуючи динаміку змін у фінансовій стійкості спостерігаємо нарощування частки власного капіталу в структурі активів, особливо це відобразилось на зростанні значень за коефіцієнтом автономії (рис. 2.9). Коефіцієнт автономії на досліджуваному підприємстві, в 2023 році коефіцієнт дорівнює 0,53, це означає, що компанія здатна профінансувати 53 % активів за рахунок власного капіталу. Коефіцієнт

автономії зростає майже на 128 %, тобто можна сказати, що компанія зможе стабільно діяти при зміні ринкової ситуації.

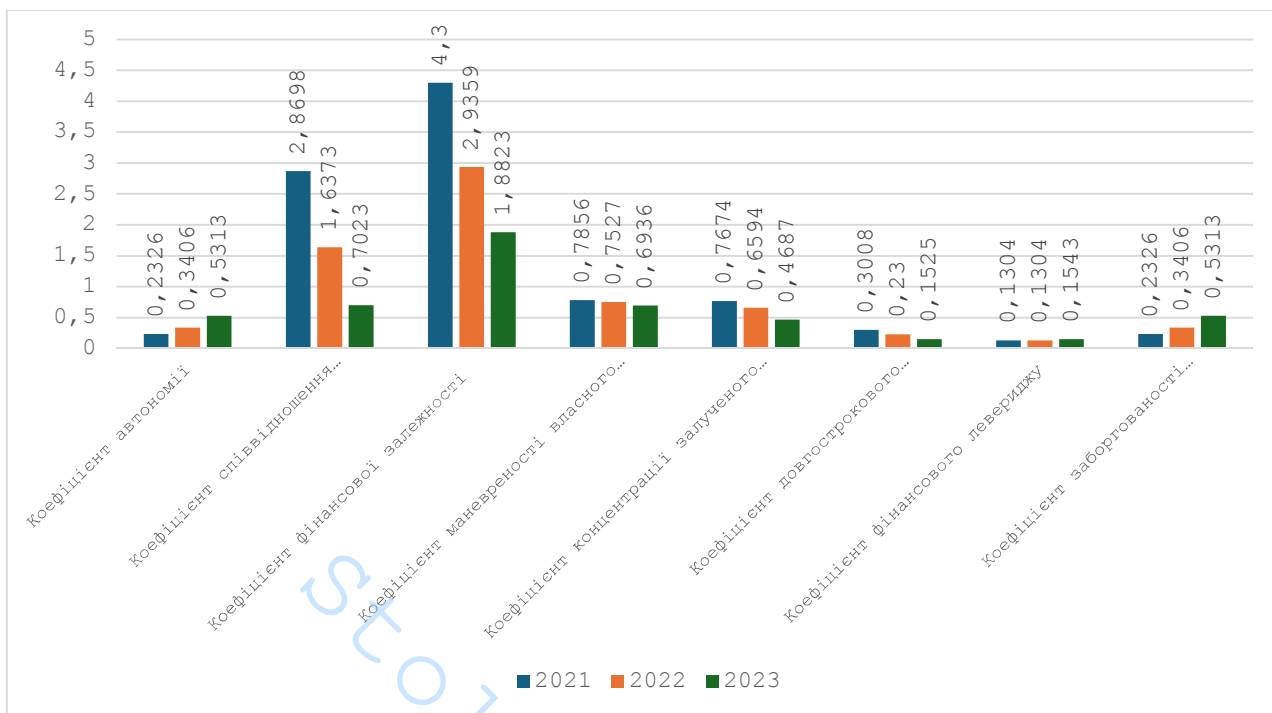


Рис. 2.9. Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»

Коефіцієнт маневреності власних коштів показує яку частку власного капіталу підприємство може залучити до фінансування оборотних активів, а яка частина спрямовати на обслуговування, оновлення необоротних активів. Нормативним вважається значення 0,1 і вище. ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» має високі значення в 2021-2022 рр. – 0,78 і 0,75 відповідно, та в 2023 показник знижується до 0,69 (до 12 %).

Позитивною є тенденція до зменшення коефіцієнта концентрації залученого капіталу цього коефіцієнта на досліджуваному підприємстві, що за нормативним значенням має бути менше 0,5.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів дозволяє оцінити частку позикових коштів при фінансуванні капітальних вкладень. Зменшення коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів означає послаблення залежності підприємства від кредиторів у довгостроковій перспективі.

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства дозволяє оцінити ризики непокриття фінансових зобов'язань (рис.2.10). Розрахунок коефіцієнтів

ліквідності та платоспроможності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» показано у табл. Б.2 додатку Б.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{a.l.} = \frac{\Gamma + \text{ПФІ}}{\text{ПЗ}}, \quad (2.8)$
Проміжний коефіцієнт покриття балансу	$K_{п.пб} = \frac{D_{заб} + \Gamma + \text{ПФІ}}{\text{ПЗ}}, \quad (2.9)$
Коефіцієнт покриття балансу	$K_{пб} = \frac{OA}{\text{ПЗ}}, \quad (2.10)$
Частка оборотних коштів у активах	$\text{Ч}_{ок.а} = \frac{OA}{\text{ПБ}}, \quad (2.11)$
Частка запасів у поточних активах	$\text{Ч}_{з.па} = \frac{З}{OA}, \quad (2.12)$
Частка власних оборотних коштів у запасах	$\text{Ч}_{з.па} = \frac{OA - \text{ПЗ}}{З}. \quad (2.13)$
<p>де Γ – грошові кошти та їх еквіваленти; ПФІ – поточні фінансові інвестиції; $D_{заб}$ – дебіторська заборгованість; $З$ – запаси.</p>	

Рис. 2.10. Порядок розрахунку коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності підприємства

Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно. До найбільш ліквідної частини активів належать грошові кошти та їх еквіваленти. Нормативним вважається значення більше 0,2. Більш низький показник вказує на те, що компанія не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром. Даний показник на ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» знаходиться в нормі, вище нормативного – 0,4, тому підприємство може вкласти частину коштів (вище норми) у виробничо-збутову діяльність, у фінансові інвестиції і т. д. Динаміка платоспроможності підприємства представлена на рис. 2.11.

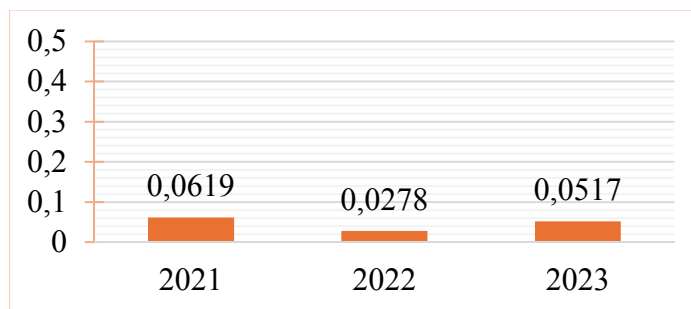


Рис. 2.11. Динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності
ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»

Нормативне значення коефіцієнта покриття (ліквідності) не менше 0,7–0,8, а в 2023 році на ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» він сягнув 1,93, що майже вдвічі більше нормативного показника. Тобто можна сказати, що всі короткострокові зобов'язання компанії можуть бути погашені за рахунок грошових коштів та дебіторською заборгованістю.

ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» має значення коефіцієнта покриття балансу нижче 2, найбільшої позначки він досяг в 2023 році – 1,93, при загальноприйнятому значенні в межах 1-3 од. Для підвищення значення поточної ліквідності необхідно працювати в напрямку підвищення суми оборотних активів і зниження суми поточних зобов'язань. Для зниження суми поточних зобов'язань можна, наприклад, домовитися про надання кредитних коштів на більш тривалий період часу.

Зниження показника власних оборотних коштів у запасах на ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» із значення 0,807 в 2021 році до 0,723 в 2023 році свідчить про зниження стійкості компанії в середньостроковій перспективі і про зростання залежності від короткострокових джерел фінансування. Проте значення коефіцієнту на підприємстві знаходиться у допустимих нормах, оскільки більше значення 0,5 од.

Стабільність фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки обумовлена значною мірою його діловою активністю, що залежить від шпроти ринків збуту продукції, його ділової репутації, ступеня виконання плану за основними показниками господарської діяльності, рівня ефективності

використання ресурсів і стабільності економічного зростання.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Порядок розрахунку коефіцієнтів ділової активності включують представлена на рис. 2.12.

Коефіцієнт загальної оборотності капіталу	$O_{\text{к.заг}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ПБ}}$	(2.14)
Коефіцієнт оборотності запасів	$O_{\text{зап.}} = \frac{\text{ЧД}}{3}$	(2.15)
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$O_{\text{д.заб}} = \frac{\text{ЧД}}{D_{\text{заб}}}$	(2.16)
Середній строк обороту дебіторської заборгованості	$T_{\text{о.д.заб}} = \frac{D_{\text{заб}}}{\text{ЧД} \cdot 360}$	(2.17)
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$O_{\text{к.заб}} = \frac{\text{ЧД}}{KЗ}$	(2.18)
Середній строк обороту кредиторської заборгованості	$T_{\text{о.к.заб}} = \frac{KЗ}{\text{ЧД} \cdot 360}$	(2.19)
Коефіцієнт фондівдачі необоротних активів	$\Phi_{\text{в.на}} = \frac{\text{ЧД}}{OЗ}$	(2.20)
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$O_{\text{в.к}} = \frac{\text{ЧД}}{ВК}$	(2.21)
де ЧД – чистий дохід від реалізації робіт, послуг; КЗ – кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, ОЗ- основні засоби, ВК – власний капітал, ПБ – балансовий прибуток.		

Рис. 2.12. Порядок розрахунку коефіцієнтів ділової активності підприємства

Аналіз стану ділової активності свідчить, що відбувається зниження темпів погашення дебіторської заборгованості на 59 % (термін погашення з 2018 днів у

2021 році знизився до 3228 днів у 2023 році), також негативними тенденціями є зниження фондівдачі необоротних активів майже на 32 % за три роки (табл. Б.3, додаток Б). Проте коефіцієнтом оборотності запасів досліджуваного підприємства в середньому за три роки становить 22, при нормативних значеннях в межах 8-18. Це свідчить про ефективну політику управління запасами, що відображає, що поточний рівень виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та іншого забезпечує безперебійність процесу виробництва і збуту товарів і послуг, але при цьому мінімальний обсяг фінансових ресурсів відволікається на фінансування запасів.

Узагальнюючими показниками діяльності підприємств є коефіцієнти рентабельності, котрі можна розрахувати за більшістю сфер діяльності (рис. 2.13).

Коефіцієнт рентабельності продажів	$P_{\text{п}} = \frac{\text{ФР}_{\text{од}}}{\text{ЧД}} \cdot 100, \quad (2.22)$
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності	$P_{\text{од}} = \frac{\text{ФР}_{\text{од}}}{\text{СВ}_{\text{пов}}} \cdot 100, \quad (2.23)$
Коефіцієнт рентабельності діяльності до оподаткування	$P_{\text{ддо}} = \frac{\text{ФР}_{\text{до}}}{\text{СВ}_{\text{пов}}} \cdot 100, \quad (2.24)$
Коефіцієнт рентабельності капіталу	$P_{\text{к}} = \frac{\text{ФР}_{\text{до}}}{\text{ПБ}} \cdot 100. \quad (2.25)$
де $\text{ФР}_{\text{до}}$ – фінансовий результат до оподаткування, $\text{ФР}_{\text{од}}$ – фінансовий результат від операційної діяльності, $\text{СВ}_{\text{пов}}$ – повна собівартість, ЧД-чистий дохід, ПБ- підсумок балансу.	

Рис. 2.13. Порядок розрахунку коефіцієнтів рентабельності підприємства

Оцінка рентабельності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» показує хоч і невисокі значення, але вони демонструють позитивні значення і динаміку, окрім 2022 року (табл. Б.4 додатку Б).

Коефіцієнт рентабельності продажів показує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції. Іншими

словами, скільки залишається в підприємства після покриття собівартості продукції. Отже, з 1 гривні продажу в 2023 році підприємство отримує 105 % прибутку, це достатньо високий показник. Показник рентабельності продажів характеризує найважливіший аспект діяльності компанії – реалізацію основної продукції (рис. 2.14).

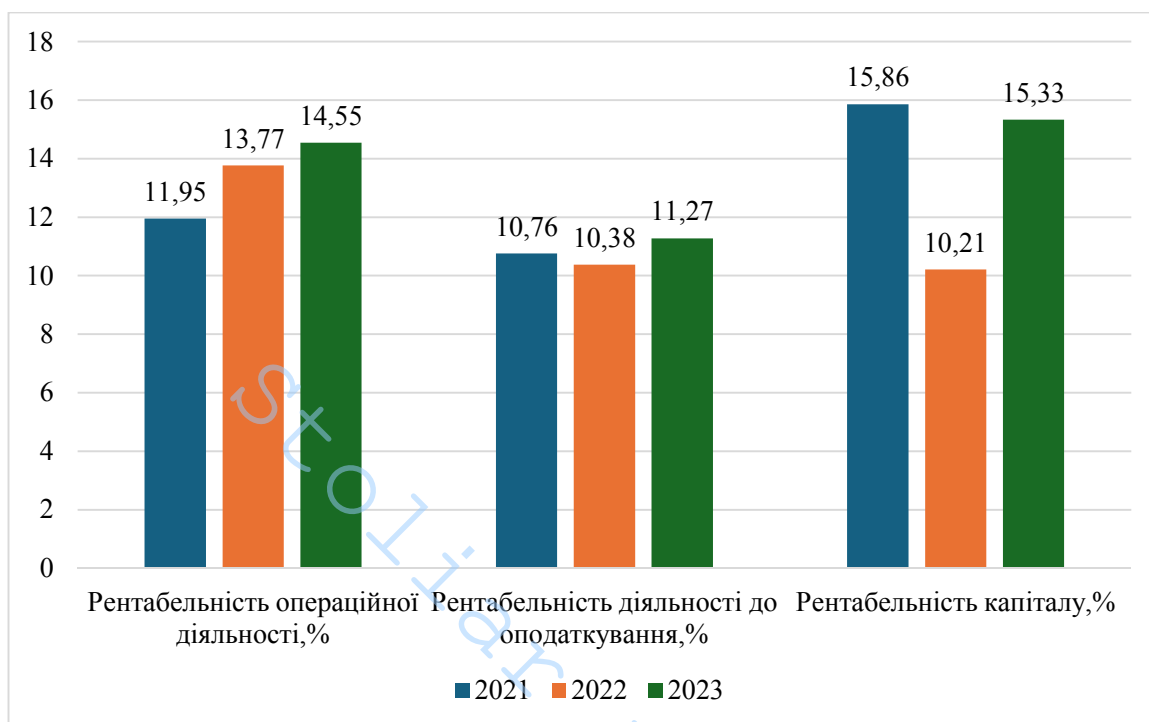


Рис. 2.14. Динаміка коефіцієнтів рентабельності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ», %

Рентабельність операційної діяльності характеризує окупність витрат в операційній діяльності. Він повніше від попереднього показника відображає результати роботи підприємства, оскільки при його розрахунку враховуються не лише реалізаційні, а й позареалізаційні результати, що належать до основної діяльності. З проведених розрахунків можна сказати, що окупність витрат в операційній діяльності зростає, а різниця рентабельності між 2021 та 2023 роками становить 5 %. Рентабельність діяльності до оподаткування в 2023 році збільшилася на 8,56 %.

На підприємстві рентабельність капіталу тримається на рівні 10-15 %. Тенденція стабільного зростання коефіцієнта рентабельності власного капіталу означає підвищення здатності компанії генерувати прибуток власникам.

2.3. Аналіз господарської діяльності та модернізаційного потенціалу ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»

Згідно Господарського кодексу України господарська діяльність підприємства включає процеси виробництва та реалізації продукції, котрі мають цінову, вартісну та ціннісну визначеність [17]. Тому, аналізуючи ефективність господарської діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ», проведемо оцінювання майнового стану, як виробничих активів, так і виробничих ресурсів, виробничо-господарської діяльності підприємства, за показниками аналізу основних й оборотних активів. Також з метою встановлення економічних можливостей реалізації цілей розвитку підприємства в умовах неомодернізації проведемо оцінювання ефективності модернізації у ретроспективній динаміці.

До групи показників майнового стану підприємства належать:

- вартість всього майна;
- вартість власних коштів підприємства, тобто власного капіталу;
- вартість власних оборотних коштів;
- частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах;
- частка основних засобів в активах;
- частка довгострокових фінансових інвестицій в активах визначається як відношення довгострокових фінансових інвестицій до суми активів;
- коефіцієнт мобільності активів;
- коефіцієнт зносу основних засобів;
- коефіцієнти придатності та використання основних засобів.

Загальна характеристику майнового стану ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» наведено у таблиці Б.5 додатку Б.

Вартість всього майна підприємства дозволяє оцінити передбачуваність та послідовність політики управління основними засобами, іншими активами підприємства, на ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» в 2023 році вартість зменшилася приблизно на 25%, при цьому падіння склало -97 337,00 тис грн (рис. 2.15).

Вартість власних коштів підприємства має позитивну тенденцію, в 2023 цей показник зріс на 72%. В 2023 році показник власних оборотних коштів стрімко знизився на 33%. Для визначення причини такого фінансового стану необхідно більш детально вивчити структуру активів і фінансових ресурсів.

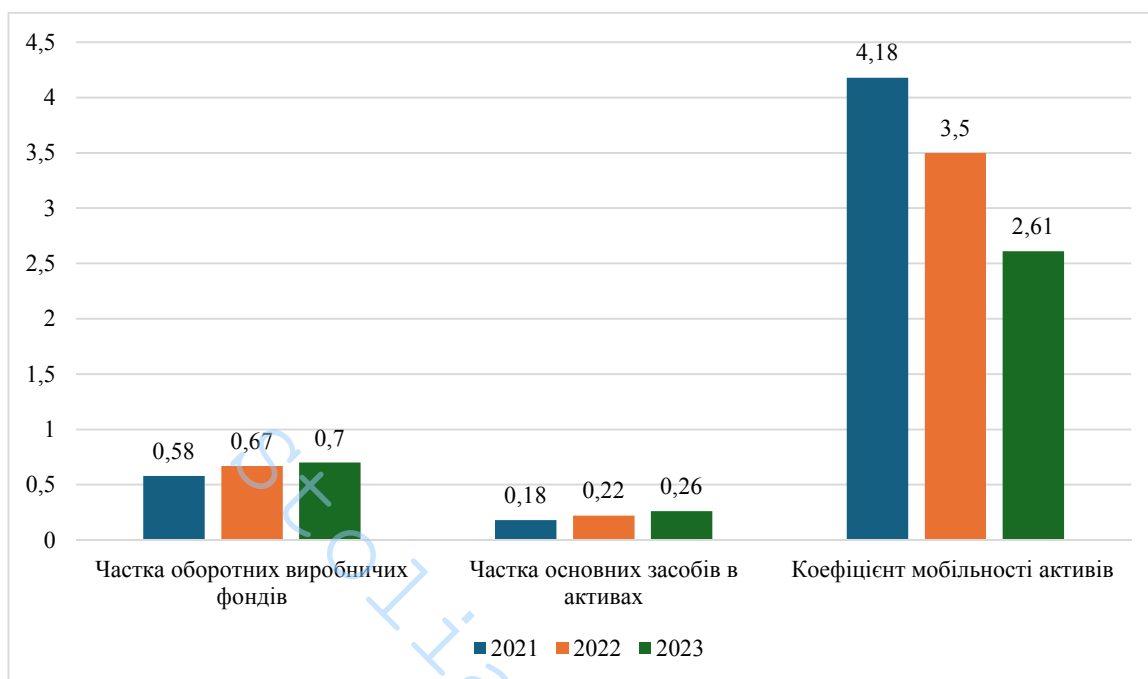


Рис. 2.15. Динаміка змін у майновому стані ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»

Невисока частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах на ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» свідчить про ефективну політику управління виробничим процесом, зокрема формуванням виробничих запасів, протягом досліджуваних років цей показник зріс в порівнянні з попередніми періодами на приблизно 21 % і в 2023 р. становить 0,7.

Частка основних засобів в активах свідчить про частку фінансових ресурсів, що інвестовані у основні засоби: в 2023 частка основних засобів збільшилась, відображаючи загальний тренд на зростання, загалом приблизно на майже 45% до значення 0,26, тобто основні засоби складають 26 % в активах.

Мобільність активів на ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» в 2023 р. знизилася за рахунок зменшення суми оборотних активів на 37 %: а в 2023 р. значення показника становить 2,61. Таким чином, стійкість компанії підвищилася, в 2023 р. вона здатна більш повно відповідати на мінливі умови ринку.

Для аналітики впливу основних засобів на ефективність господарської діяльності підприємства використовують наступні групи показників:

I. Оцінки технічного стану, що передбачають розрахунок коефіцієнтів зносу та придатності:

– коефіцієнт зносу основних засобів ($K_{зн}$) визначається як відношення суми зносу за весь період функціонування основних засобів до їх первісної вартості:

$$K_{зн} = \frac{З_n}{ОФ_n}, \quad (2.26)$$

де $З_n$ – сума зносу об'єкта основних засобів за весь період функціонування (сума амортизаційних відрахувань від початку експлуатації основних засобів);

$ОФ_n$ – первісна вартість об'єкта основних засобів.

– коефіцієнт придатності основних засобів ($K_{пр}$):

$$K_{пр} = \frac{ОФ_з}{ОФ_n} = 1 - K_{зн}, \quad (2.27)$$

де $ОФ_з$ – залишкова вартість основних засобів.

II. Аналіз руху основних засобів базується на коефіцієнтах оновлення і вибуття, що відображають інтенсивність введення/виведення основних засобів із виробничих процесів:

– коефіцієнт оновлення основних засобів ($K_{он}$) характеризує частку введених у дію основних засобів за певний період у загальній вартості основних засобів на кінець звітного періоду:

$$K_{он} = \frac{ОЗ_в}{ОЗ_к}, \quad (2.28)$$

– коефіцієнт вибуття основних засобів ($K_в$) характеризує частку виведених основних засобів за певний період у загальній вартості основних засобів на початок звітного періоду:

$$K_в = \frac{ОЗ_{вив}}{ОЗ_n}. \quad (2.29)$$

– коефіцієнт (темп) приросту вартості основних засобів:

$$K_{\text{пр}} = \frac{OЗ_{\text{в}} - OЗ_{\text{вив}}}{OЗ_{\text{п}}}, \quad (2.30)$$

– коефіцієнт компенсації вибуття основних засобів:

$$K_{\text{кмп}} = \frac{OЗ_{\text{вив}}}{OЗ_{\text{в}}}. \quad (2.31)$$

III. Для оцінки ефективності використання основних засобів використовується такі показники:

– фондоддача, яка визначається за формулою:

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{Q}{OЗ_{\text{сеп}}}, \quad (2.32)$$

де Q – обсяг продукції (у вартісному вимірі);

OЗ_{сеп} – середньорічна вартість основних виробничих засобів.

– величина, обернена фондоддачі, являє собою фондомісткість продукції:

$$\Phi_{\text{м}} = \frac{OЗ_{\text{сеп}}}{Q}, \quad (2.33)$$

– фондоозброєність:

$$\Phi_{\text{оз}} = \frac{OЗ_{\text{сеп}}}{N}, \quad (2.33)$$

де N – середньооблікова чисельність працівників основної діяльності або робітників.

В табл. 2.3 наведені результати розрахунки показників руху основних засобів по досліджуваному підприємству (деталізовано у табл. Б.6-Б.8 додат. Б).

Аналіз технічного стану досліджуваного підприємства на основі аналітики динаміки та розрахунку коефіцієнтів (табл. Б.6, додаток Б) свідчить, що зношуваність основних виробничих засобів ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» зростає у абсолютному, вартісному вираженні на 55%. Так, залишкова вартість основних засобів в 2023 році в порівнянні з 2021 зросла на 6 715 тис. грн. Відповідно

коефіцієнт придатності в 2023 році зменшився на 0,08.

Таблиця 2.3

Аналіз стану та ефективності використання основних засобів

ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»

Показник	Роки			Відносне відхилення, %
	2021	2022	2023	2023/2021
Показники оцінки технічного стану				
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,293	0,318	0,371	126,33
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,707	0,682	0,629	89,068
Показники руху основних засобів				
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,074	0,115	0,010	13,450
Вибуття основних засобів	0,051	0,020	0,014	26,961
Коефіцієнт приросту основних засобів	0,027	0,108	-0,004	-14,390
Коефіцієнт компенсації вибуття основних засобів	0,652	0,158	1,397	214,197
Показники ефективності використання основних засобів				
Фондомісткість	9,391	5,251	6,3178	67,268
Фондовіддача	0,106	0,191	0,158	148,659
Фондоозброєність	31,280	9,862	35,558	113,675
Рентабельність основних засобів, %	109,878	75,083	103,296	94,01

Зношуваність основних засобів на кінець 2023 року становила 37 %, тобто знос основних виробничих засобів на підприємстві є, але він не критичний, а це свідчить про поступову модернізацію та оновлення. І все це відбувається в умовах неперервного зростання первісної вартості основних виробничих засобів. Таким чином, у досліджуваному періоді оновлення основних засобів було відносно невеликим: 7,4 % у 2021 році і 1 % у 2023 році, тобто відбулося зменшення приблизно на 86 %. Вибуття основних засобів по суті було вкрай незначним.

Аналіз показників ефективності використання основних засобів у господарській діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» (див. табл. 2.3, додаток Б) дозволяє зробити такі висновки: фондівіддача основних засобів в 2023 році порівняно з 2021 р. знизилась на 33 %. Для підвищення значення показника необхідно забезпечити 100 % завантаженість обладнання. Відповідно

фондомісткість в 2023 р. зростає приблизно на 48 %. Зниження рентабельності основних засобів в 2023 р. у порівнянні з попереднім роком слід розглядати як негативну тенденцію. Фондоозброєність, загалом зросла майже на 13 %, це свідчить про сприятливі тенденції використання основних засобів. Однак як недолік в діяльності підприємства слід відмітити зниження фондovіддачі основних засобів.

Згідно фінансової звітності на ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» оборотні активи станом на кінець 2023 року становлять 218 190 тис. грн, на кінець попереднього року вартість оборотних активів становила 281 027 тис. грн. Загалом за останніх три роки, оборотні активи підприємства зменшились із 322 122 тис. грн, на 5103932,00 тис. грн (32,26%), що свідчить про зниження масштабів господарської діяльності підприємства. На рис. 2.16 подано інформацію щодо динаміки структури активів ТОВ «УКРКАБЕЛЬ».

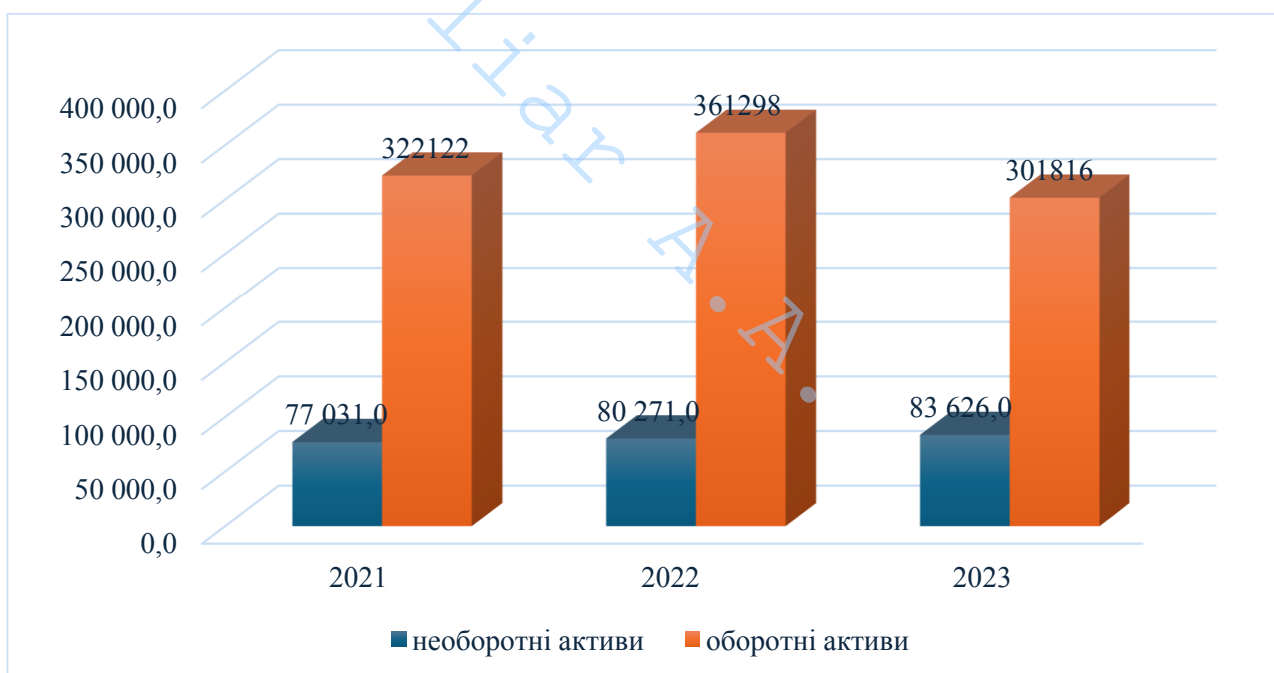


Рис. 2.16. Динаміка структури активів підприємства, тис.грн.

В цілому структуру активів можна охарактеризувати як «динамічну», оскільки у ній переважають оборотні активи (що є типовою особливістю активів більшості підприємств, котрі мають активну логістичну систему).

Для оцінки динаміки оборотних активів необхідно згрупувати статті

активу балансу у окремі специфічні групи за ознакою ліквідності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Структура оборотних активів ТОВ «УКРКАБЕЛЬ», тис. грн

Показник	Роки					
	2021		2022		2023	
	Сума	Частка, %	Сума	Частка, %	Сума	Частка, %
Грошові кошти та їх еквіваленти	1 649,00	0,51	5600,00	1,99	5826,00	2,67
Кошти у розрахунках	131 992,00	40,98	84 913,00	30,22	59 379,00	27,21
Запаси	185 699,00	57,65	187637,00	66,77	152686,00	69,98
Усього оборотних активів	322 122,00	100,00	281027,00	100,00	218190,00	100,00

Як видно з таблиці в 2023 році, порівняно з 2021 сума оборотних активів підприємства зменшилася на 32,26%, при цьому грошові кошти та їх еквіваленти зросли на 253%, а запаси зменшились на 17%. Найбільшу питому вагу в структурі оборотних активів підприємства на кінець 2023 року займають запаси – майже 70%; найменшу – швидколіквідні активи – майже 3%. Отже, структуру оборотних активів з фінансової точки зору не можна оцінити позитивно, тому що протягом дослідженого періоду відбуваються зміни в бік зменшення ліквідності оборотних активів підприємства.

Ефективність використання оборотних активів оцінюють за рівнями їх рентабельності та оборотності:

I. Коефіцієнт рентабельності активів визначається за формулою:

$$P_{OA} = \frac{ЧП}{OA_{сеп}}, \quad (2.34)$$

де ЧП – чистий прибуток;

$OA_{сеп}$ – середньорічна сума оборотних активів (сума активів на початок та на кінець року, поділена на 2).

II. Основні показники оцінювання оборотності оборотних активів:

– оборотність оборотних коштів:

$$O_{OA} = \frac{ЧД}{OA_{сеп}}, \quad (2.35)$$

де ЧД – чистий дохід.

– коефіцієнт закріплення оборотних активів:

$$З_{OA} = \frac{OA_{сер}}{ЧД}. \quad (2.36)$$

– період одного обороту оборотних активів - показник ділової активності, який вказує на ефективність управління оборотними активами підприємства:

$$T_{OA} = \frac{OA_{сер}}{ЧД} \cdot 360. \quad (2.37)$$

Отримані дані показують, що ефективність використання оборотних активів компанією спочатку зросла (до 13,49 %), а потім впала (до 0,03 %). (табл. 2.5). Загалом, чим вищий показник, тим більш ефективним є весь процес управління, адже показник рентабельності активів формується під впливом всієї діяльності компанії. В 2023 р. підприємство отримало лише 0,03 грн чистого прибутку на кожен вкладений гривню оборотних активів. Головним фактором зниження показника є постійне збільшення суми дебіторської заборгованості за товари і послуги та за виданими авансами.

Таблиця 2.5

Аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»

Показник	Роки			Відхилення	
	2021	2022	2023	Відносне, %	Абсолютне, од.
Рентабельність оборотних активів, %	9,39	13,49	0,03	0,36	-9,35
Оборотність оборотних коштів	2,07	1,48	2,25	1,09	0,18
Закріплення оборотних активів	0,48	0,68	0,44	0,92	-0,04
Період обороту оборотних активів, днів	177,0	247,00	162,00	0,92	-14,14

Для коефіцієнта оборотності оборотних коштів позитивним є тенденція до збільшення значення показника, це говорить про те, що компанії необхідно менше ресурсів для того, щоб підтримувати поточний рівень активності.

Всі показники ефективності використання оборотних активів зменшилися в 2023 році порівняно з 2022, а в 2022 зросли в порівнянні з 2021 роком. Період

одного обороту оборотних коштів на кінець 2022 року становить 247 дні, але в наступному році період зменшився на 85 днів і становив 162 днів, для оптимізації цього показника необхідно виконувати ті ж рекомендації, що й для підвищення показника оборотності.

Систематичне зменшення показників трудових ресурсів, продуктивності праці свідчить про неефективну кадрову політику підприємства (табл. 2.6; додаток В). Тобто зростання заробітної плати має бути забезпечено щорічним підвищенням продуктивності праці на підприємстві.

Таблиця 2.6

Аналіз продуктивності праці ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»

Показник	Роки			Відхилення	
	2021	2022	2023	Відносне, %	Абсолютне, од
Прибуток на одного працівника, тис. грн.	22,897	14,571	17,356	75,800	-5,541
Продуктивність праці (середній виробіток)	293,778	199,811	224,643	76,467	-69,134

Ефективність господарської діяльності при реалізації проєктів та програм неомодернізаційного оновлення підприємства реалізується за рахунок інвестиційних джерел, акумульованих резервів, а також є залежними від показників технічного стану й результативності використання активів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка показників неомодернізаційних змін на ТОВ «УКРКАБЕЛЬ»

Показник	Роки			Відхилення	
	2021	2022	2023	Відносне, %	Абсолютне, од
Коефіцієнт зносу	0,293	0,318	0,371	126,621	0,078
Коефіцієнт оновлення	0,074	0,115	0,010	13,514	-0,064
Коефіцієнт рентабельності інвестицій	1,254	0,852	1,322	105,423	0,068
Темп витрат на модернізацію	0,869	1,203	0,954	109,781	0,085

Як показує аналіз динаміки показників з табл. 2.7, відбувається зниження значень за коефіцієнтом оновлення наявних активів, при цьому зростає їх знос й темпи модернізації та інвестиційної активності, що в сукупності свідчить про

свідчить послідовну й цілеспрямовану модернізаційну політику підприємства на впровадження нових технологій.

Проведений вище ретроспективний аналіз ефективності господарської діяльності, а також передумов та темпів модернізації підприємства ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» розширимо, розрахувавши результативність неомодернізаційної діяльності за авторським критерієм ефективності модернізації (див. формулу 1.2) (рис. 2.17).

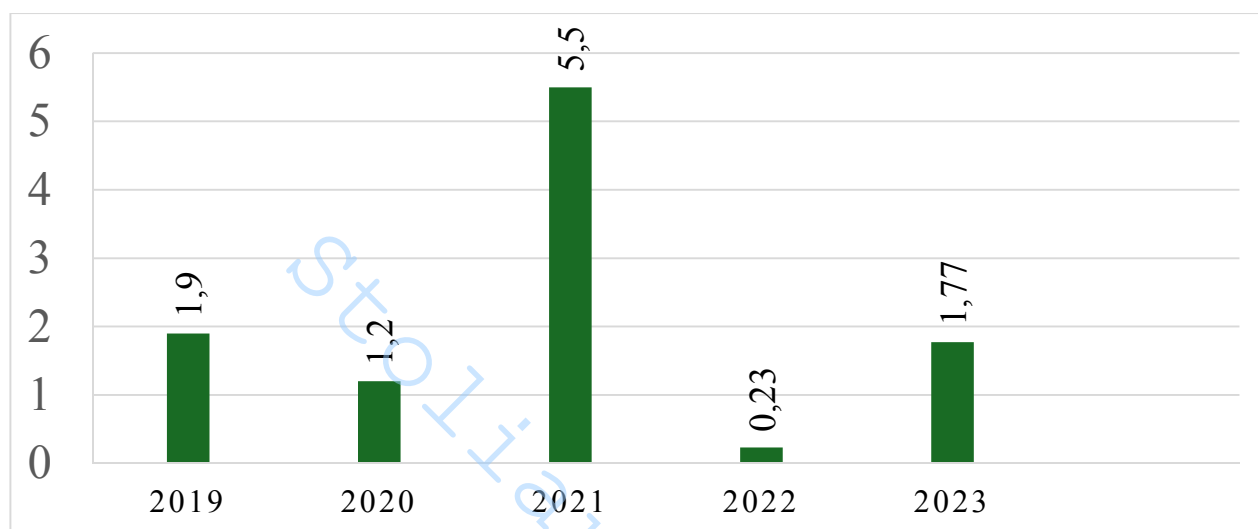


Рис. 2.17. Динаміка розрахункового значення критерію «ефективності модернізації» ТОВ «УКРКАБЕЛЬ», ч. од.

Джерело: розраховано на основі даних [26]

При оцінці було використано засоби Excel, що технічно забезпечило правильність розрахунків та дозволило узагальнити великі масиви вихідних даних. Аналіз ефективності модернізації підприємства показує зниження значення показника в 2022 році, що свідчить про зниження темпів модернізаційного процесу, що спровоковано війною, і, як наслідки, відбулось зниження прибутковості, обсягів доходів від господарської діяльності, обмеженість інвестиційних джерел.

Узагальнюючи тенденції в інвестиційній діяльності та спрямованості модернізації ТОВ «УКРКАБЕЛЬ», маємо відмітити внутрішні стимули, спровоковані наступними закономірностями в забезпеченні результатів господарювання:

- монопольне або домінуюче становище в секторі окремих видів продукції;
- високий рівень професійної та спеціальної підготовки персоналу, а також високі нормативні вимоги до рівня освіти, досвіду та постійного підвищення кваліфікації, що спровоковано специфікою виробництва та необхідністю сертифікації на світовому рівні;
- високі технологічні вимоги до технічного стану активів, постійний моніторинг технічного стану, що є причиною низького фізичного зносу та спрямованості інвестицій на удосконалення технологій і систем управління;
- високий рівень інтегрованості та взаємодій в міжнародному економічному просторі та сформовані логістичні системи всередині підприємств;
- наявність корпоративної етики та відповідальності, стійкого колективу та конкурентних порогів для відбору персоналу, що відмічає позитивний вплив на економічну безпеку та збереженість технологій.

Поряд з тим, маємо відмітити безпекові та кризові впливи, характерні для всіх підприємств промислово-виробничої сфери в умовах війни:

- технологічна зношеність транспортних засобів та інших супровідних агрегатів, що призводять до високої енерговитратності, покриття ремонтних витрат та капіталовкладення на заміну техніки;
- соціальна орієнтованість, проблематика втрати висококваліфікованих кадрів через військову мобілізацію, що лягає на бюджеті витрати підприємства та ускладнює умови господарювання;

Описані внутрішні умови здійснення неомодернізаційного процесу на ТОВ «УКРКАБЕЛЬ», підтверджуються розрахунками критерію «ефективності модернізації» за авторським методом (див. рис. 2.17). Динаміка зміни ефективності модернізаційного процесу на досліджуваному підприємстві показала відсутність залежності від масштабів виробництва продукції і пріоритетність в кінцевих результатах прямолінійної залежності від інвестиційно-інноваційної активності, стану активів та рентабельності господарської діяльності.

2.4. Обґрунтування напрямів підвищення ефективності господарської діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» в умовах неомодернізації

Досліджуючи ендогенні фактори забезпечення ефективності неомодернізації промислово-виробничих підприємств, до яких відноситься досліджуване ТОВ «УКРКАБЕЛЬ», необхідно враховувати такі базові внутрішньосистемні особливості:

- пріоритетом неомодернізаційного процесу та об'єктом інвестиційної підтримки в забезпечення ефективності господарської діяльності є виробничий комплекс, що складається із сукупності основних та оборотних засобів й виробничого персоналу;

- персонал повинен володіти спеціальними технічними навичками і, надаючи послуги чи працюючи в обслуговуючих відділах, розуміти технологію та технічне забезпечення виробничих процесів;

- більшість продукції виготовляються за унікальними технологіями, що потребують громіздких виробничих комплексів, чіткості виробничого процесу, тому сприйняття якості й безпечності залежить від превентивно створених умов: ергономіки та безпечності, інформованості та сформованих очікувань споживача, технічного стану середовища і наявності супровідного сервісу;

- організаційна структура та її оптимальність: як показує практика господарювання монополістів або домінуючи підприємств на ринках промислової продукції, від ефективності та раціональності адміністративних витрат залежить не лише результативність неомодернізації, а й прибутковість господарської діяльності;

- виробництво промислової продукції пов'язано із попередньо сформованою логістичною системою ресурсозабезпечення, маршрутів, інформаційної та кадрової підтримки, фінансового стану підприємства, а виробництво продукції, від якої залежить динаміка цифровізації та енергетична безпека національної економіки, - ще й має орієнтуватись на освоєння принципово нових інновацій, що включають векторності розвитку Індустрії 5.0;

– в основі будь-яких інноваційних змін лежить компетентність та вмотивованість персоналу до освоєння технологій та ефективного їх використання.

Активізації інвестиційної активності у промислових секторах національної економіки сприятимуть подальші інституційні реформи, належна антикорупційна та безпекова політика, створення сприятливого податкового середовища для залучення цільових грантів й інвестицій, підвищення ефективності господарської діяльності, розвиток інструментів державної підтримки, активне просування вітчизняних товарів на світових ринках [2].

Таким чином, формування інвестиційної стратегії промислово-виробничих підприємств з урахуванням неомодернізаційних тенденцій повинно бути спрямоване на виконання таких завдань (рис. 2.18):

- забезпечення узгодженості інвестиційних потреб із станом розвитку інноваційних технологій Індустрії 5.0 для промисловості й ІТ-сфери: визначення конкретних та інвестиційних позицій підприємства, техніко-технологічних запитів, особливостями неомодернізаційної спрямованості підприємства;
- забезпечення стратегічної та поточної максимізації інвестиційного прибутку підприємства;
- забезпечення інвестиційної привабливості, стійкості фінансового стану;
- забезпечення підбору ефективних інструментів оцінки, прогнозування і проектування та відповідних шляхів у напрямі ефективного здійснення інвестиційної діяльності.

Динамічність розвитку технологій цифровізації та комунікацій у суспільстві провокують новий виток у розвитку технологій виробництва – неомодернізаційних зміни, що орієнтуються на динамічність індустріалізації за новими принципами: енергоефективності та циркулярної економіки, стратегічного урядування та поєднання цифрових технологій із інформаційно-культурним розвитком людини й її економічного світогляду. Існують різні напрямки забезпечення результативності господарської діяльності підприємства, що можуть служити основою для розвитку інвестиційної стратегії

підприємства в умовах неомодернізації, сприяючи формуванню нових конкурентних переваг.



Рис. 2.18. Концептуальна схема формування інвестиційної стратегії підприємства в умовах неомодернізаційних змін

Джерело: запропоновано автором

Залучення інвестиційних джерел реалізації векторів неомодернізаційного відновлення підприємства може бути реалізована за допомогою інвестиційних моделей, котрі формалізують форми та джерела і залучення, активізації інвестиційних ресурсів й економічного потенціалу підприємств, а також забезпечують ефективність реалізації інвестицій на створення інноваційних технологій. Розглянемо основні моделі залучення інвестиційних ресурсів до процесів неомодернізаційної відбудови підприємств (табл. 2.8).

Як було зазначено вище, існує сукупність характеристик неомодернізаційних змін у економічних системах. Узагальнюючи, розглянемо особливості їх апробації на досліджуваному підприємстві та передумови застосування при підвищенні ефективності господарської діяльності.

На сьогодні найпоширенішою формою неомодернізації підприємства є тотальне і всеохоплююче впровадження цифрових технологій, таких як використання штучного інтелекту та технологій аналітики даних.

Це буде мати вплив на оптимізацію промислово-виробничих процесів, підвищення ефективності управління та обґрунтування рішень за допомогою прогностичного аналізу, прискорення управлінських та виробничих процесів.

Впровадження цифрових технологій на сьогодні є ключовою характеристикою оновлення діяльності підприємства в умовах неомодернізації, що сприяє його ефективності, конкурентоспроможності та інноваційності.

До напрямків діяльності підприємства в умовах неомодернізації також можемо віднести забезпечення екологічної сталості та соціальної відповідальності. Це забезпечується шляхом впровадження формування відповідних принципів у господарюванні підприємства, впровадженням екологічно чистих технологій та практик для зменшення викидів та негативного впливу на навколишнє середовище. В цьому ж напрямку здійснюється діяльність з діяльності на основі принципів зеленої економіки, з управління відходами та використання альтернативних джерел енергії для зниження витрат та підвищення економічної ефективності.

Інвестиційні моделі реалізації векторів неомодернізаційного відновлення
підприємства

Модель реалізації	Опис	Приклади застосування
Директне інвестування (Direct Investment)	Обґрунтування вкладення інвестицій у проєкт із розробки/впровадження неотехнологічної інновації.	Розробка нового виду прожукції на засадах її енергоефективності, екологічності, соціальної орієнтованості та економічної доцільності, модернізація виробничих потужностей шляхом впровадження неотехнологічної інновації.
Фондові інвестиції	Модель формує портфель цінних паперів або управління групою активів.	Створення інвестиційних, венчурних фондів для акумулюванні інвестиційного потенціалу на системне поширення технологій Індустрії 5.0 на окремих територіях чи в секторах національної економіки
Корпоративні інвестиції	Розвиток внутрішніх проєктів, активність на ринках інновацій	Випуск нового продукту, глобальне розширення бізнесу на світовому ринку за рахунок нової конкурентної переваги, створеної внаслідок неомодернізації господарської діяльності підприємства
Краудфандинг	Залучення грошей від громадськості для проєктів або стартапів.	Соціалізація та комунікаційна активність підприємства у суспільстві, що забезпечується впровадженням соціально-орієнтованих інновацій.
Розвиток технологій	Підтримка інновацій та нових технологій, стимулювання наукових досліджень на підприємстві	Підтримка наукових досліджень, інвестиції в мотивацію персоналу, інкубатори, акселератори, стимулювання start-up активності.
Проєктні облікові одиниці (SPV)	Створення спеціальних юридичних структур для реалізації проєкту.	Спільні інвестиції в проєкти неомодернізації промислово-виробничих комплексів, відбудову національної економіки на засадах інноваційності.
Інфраструктурне проєктування	Участь підприємств у реалізації регіональних чи національних інфраструктурних проєктів.	Державно-приватні партнерства (PPP), партнерства з державним сектором щодо розробки, апробації та впровадження неомодернізаційних технологій

Створення нових підходів до забезпечення гнучкості та адаптивності виробничих процесів до енергетичних та ресурсозберігаючих, екологічно-орієнтованих принципів в умовах неомодернізації дозволяє сформувати інновації для створення безальтернативних, а отже й довгострокових, конкурентних переваг. Вказаний напрямок досягається завдяки неоіндустріальній модернізації систем виробництва, що дозволяють швидко реагувати на зміни в попиті та умовах ринку, в тому числі впровадження і використання методів оптимізації робочих процесів та забезпечення швидкого відгуку на інноваційні зміни.

Розвиток інноваційної культури та кадрового потенціалу є одним з стратегічно-орієнтованих напрямів діяльності підприємств в умовах запровадження принципів та технологій неомодернізму. Для підприємства цей напрямок забезпечується через створення сприятливого середовища для інновацій та творчості персоналу, забезпечення постійного професійного розвитку та підвищення кваліфікації для впровадження нових технологій та методів роботи.

ВИСНОВКИ

Сукупність концептуальних підходів, які використовуються в опрацюванні теоретичних засад визначення ефективності підприємства включають дослідження наступних видів: економічна, фінансова, операційна, соціальна, інноваційна, екологічна, стратегічна, управлінська, інвестиційна та маркетингова ефективність, концепції рентабельності та ліквідності, тощо. В сучасних умовах глобалізації ринкових відносин велику роль також має питання забезпечення ефективності підприємства, вирішення якого вимагає комплексного підходу, що охоплює оптимізацію ресурсів, вирівнювання інтересів, зниження витрат, контроль, адаптацію до змін та інновації, а також ефективне управління. Система оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства має включати аналіз усіх сфер його господарювання: ефективності структуризації, взаємоузгодженості між елементами господарського механізму, показники ефективності реалізації цілей. Вартісна оцінка модернізаційного процесу на підприємстві в сучасних дослідженнях представлена оцінюванням витрат на її реалізацію. При цьому підприємству необхідно оцінювати вплив модернізації на ефективність господарської діяльності, окремо – для прийняття рішення щодо доцільності проєктів з неомодернізаційного оновлення, тощо. Тому доцільно застосовувати критерій «ефективності модернізації», оскільки він базується ефективності модернізаційного процесу. Запропонований підхід для оцінювання ефективності модернізації підприємств ґрунтується на вартісній оцінці результируючих показників та розкривається в результативності стратегічного управління щодо спрямованості, форм і джерел ресурсозабезпечення інноваційного розвитку

ТОВ Виробниче підприємство «УКРКАБЕЛЬ» має визначну історію та зберігає стійкість в умовах військового вторгнення. Досліджуване підприємство засновано ще в 1900 році, в 2017 було проведено його модернізації. Продукція ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» використовується при виробництв в

електромашинобудуванні, металургії, приладобудування та залізничному транспорті, радіо- та хімічній промисловості, в будівельній індустрії, житлово-комунальному та сільському господарстві. На сьогодні підприємство є рентабельним та демонструє прибутковість, що є вище середньогалузевої.

Результати розрахунків коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» показали, що коефіцієнт автономії зростає майже на 128 %, тобто можна сказати, що компанія зможе стабільно діяти при зміні ринкової ситуації. Позитивною є тенденція до зменшення коефіцієнта концентрації залученого капіталу цього коефіцієнта на досліджуваному підприємстві. ТОВ «ВП УКРКАБЕЛЬ» має значення коефіцієнта покриття балансу нижче 2, найбільшої позначки він досяг в 2023 році – 1,93. Для підвищення значення поточної ліквідності необхідно працювати в напрямку підвищення суми оборотних активів і зниження суми поточних зобов'язань.

Аналіз стану ділової активності свідчить, що відбувається зниження темпів погашення дебіторської заборгованості на 59 %, також негативними тенденціями є зниження фондівіддачі необоротних активів майже на 32 % за три роки. Проте коефіцієнтом оборотності запасів досліджуваного підприємства в середньому за три роки становить 22, при нормативних значеннях в межах 8-18. Це свідчить про ефективну політику управління запасами. Оцінка рентабельності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» показує хоч і невисокі значення, але вони демонструють позитивні значення і динаміку, окрім 2022 року. З проведених розрахунків можна сказати, рентабельність діяльності до оподаткування в 2023 році збільшилася на 8,56%. На підприємстві рентабельність капіталу тримається на рівні 10-15%, що означає підвищення здатності компанії генерувати прибуток.

Вартість власних коштів підприємства має позитивну тенденцію, в 2023 цей показник зріс на 72%.. Частка основних засобів в активах свідчить про частку фінансових ресурсів, що інвестовані у основні засоби: в 2023 частка основних засобів збільшилась, відображаючи загальний тренд на зростання, загалом приблизно на майже 45% до значення 0,26, тобто основні засоби складають 26% в активах. Аналіз технічного стану досліджуваного підприємства на основі

аналітики динаміки та розрахунку коефіцієнтів свідчить, що зношуваність основних виробничих засобів ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» зростає у абсолютному, вартісному вираженні на 55 %. Аналіз показників ефективності використання основних засобів у господарській діяльності ТОВ «УКРКАБЕЛЬ» дозволяє зробити такі висновки: фондвіддача основних засобів в 2023 році порівняно з 2021 р. знизилась на 33 %, фондомісткість в 2023 р. зростає приблизно на 48 %. Зниження рентабельності основних засобів в 2023 р. у порівнянні з попереднім роком слід розглядати як негативну тенденцію. Як показує аналіз динаміки ефективності модернізації відбулось зниження значення показника в 2022 році, що свідчить про зниження темпів модернізаційного процесу, що спровоковано війною, і, як наслідки, відбулось зниження прибутковості, обсягів доходів від господарської діяльності, обмеженість інвестиційних джерел.

Ефективність господарської діяльності при реалізації проектів та програм неомодернізаційного оновлення підприємства реалізується за рахунок інвестиційних джерел, акумульованих резервів, а також є залежними від показників технічного стану й результативності використання активів. Формування інвестиційної стратегії промислово-виробничих підприємств з урахуванням неомодернізаційних тенденцій повинно бути спрямоване на виконання таких завдань: забезпечення узгодженості інвестиційних потреб із станом розвитку інноваційних технологій Індустрії 5.0 для промисловості й ІТ-сфери; забезпечення стратегічної та поточної максимізації інвестиційного прибутку підприємства; забезпечення інвестиційної привабливості, стійкості фінансового стану; забезпечення підбору ефективних інструментів оцінки, прогнозування і проектування та відповідних шляхів у напрямі ефективного здійснення інвестиційної діяльності.

В роботі описано форми неомодернізації підприємства: впровадження цифрових технологій, забезпечення екологічної сталості та соціальної відповідальності, забезпечення гнучкості та адаптивності виробничих процесів до енергетичних та ресурсозберігаючих, екологічно-орієнтованих принципів, розвиток інноваційної культури та кадрового потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єв С. О. Управління динамічними здібностями структурних трансформацій підприємств. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2016 №1 (53). С. 124–132.
2. Ареф'єва О. В., Сафонік Н. П., Кривенко Є. А. Фактори інноваційного розвитку системи матеріально-технічного забезпечення підприємства в умовах неотехнологічного відновлення. *Modern Economics*. 2021. № 30(2021). С. 13–20.
3. Ареф'єва О.В. Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі: монографія. К.: НАУ, 2023. 260 с.
4. Ареф'єва О.В., Коваленко Н.В., Андрієнко М.М. Стратегічне управління вартістю підприємства при інноваційному розвитку *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2022. № 4 (79). С. 130–136.
5. Ареф'єва О.В., Ковальчук А. М., Загайна С.Ю. Дослідження підходів формування економічного потенціалу підприємства у контексті транспарентності розвитку інвестиційних процесів. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2023. №3(83). С. 131–139.
6. Ареф'єва О.В., Вовк О.М., Посипайко Є.А. Інтенсифікація формування матеріально-технічного забезпечення підприємства в умовах неіндустріальної модернізації. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2020. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/2/EV20202_123-131.pdf. (дата звернення: 31.05.2024).
7. Бердар М.М., Бутенко Н.В. Модернізація підприємства як ключова домінанта його ефективного розвитку. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 5-1 (54). С.83–88.
8. Бенджамін Г. Розумний інвестор. Стратегія вартісного інвестування. пер. Олена Кальнова. К.: Наш Формат, 2019. 544 с.

9. Бойко О.С. Методичне забезпечення розвитку процесу модернізації підприємств. *Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди*. 2014. №22/2. С. 92-96

10. Васюткіна Л.А. Підвищення ефективності управління видатками бюджету: проблематика та прагматика. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2019. № 1(69). URL: https://journals.uran.ua/vsed_oneu/article/view/178442 (дата звернення: 31.05.2024).

11. Вовк О.М. Детермінанти модернізації підприємств інфраструктурної сфери: теорія, методологія, практика. Київ, ФОП Маслаков, 2020. 480 с.

12. Вовк О.М., Долгополова Ю.А. Управління ефективністю інноваційного оновлення основних засобів авіапідприємств. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 6(17). С. 106–110.

13. Вовк О.М., Ковальчук А.М., Сафонік Н.П. Проектування векторів відновлення інфраструктури вантажних перевезень. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Економіка»*. 2023. № 7(21). С. 219-232. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-7\(21\)-219-232](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-7(21)-219-232)

14. Вольська О. Теоретичні підходи до формування процесу управління підприємствами морської і річкової галузі. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. №15. С. 151–160.

15. Гарафонова О.І., Худолей В.Ю. Особливості розвитку державно-приватного партнерства в умовах трансформації економік світу. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 2. С. 236–243.

16. Глушко А.Д. Науково-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2018. № 23. URL: <http://global-national.in.ua/issue-23-2018/31-vipusk-23-cherven-2018/4142-glushko-a-d-filip-m-f-naukovo-metodichni-pidkhodi-do-analizu-finansovikh-resursiv-pidpriemstv> (дата звернення: 31.05.2024).

17. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 17.05.2024).

18. Гриценко Л. Л., Роєнко В. В., Боярко І. М. Інституційне обґрунтування ролі держави в активізації інвестиційних процесів. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 24. С. 338–344.

19. Грицюк Е., Ляшенко А., Міняйло І. Системний підхід як основа для обґрунтованого планування показників матеріально-технічної бази підприємств. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchetei.pdf (дата звернення: 31.05.2024).

20. Дейнеко Л.В., Шовкун І.А., Шелудько Е.І. Неоіндустріальна трансформація промислового потенціалу України : колективна монографія. К., НАН України. 2021. 278 с.

21. Дослідження стану бізнесу в Україні. URL: https://business.diia.gov.ua/uploads/6/30910-doslidzenna_stanu_ta_potreb_biznesu_za_rik_povnomasstabnoi_vijni.pdf (дата звернення: 31.05.2024).

22. Конкуренентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі: колективна монографія / за заг. ред. О.В. Ареф'євої. К.: НАУ, 2019. 342 с.

23. Кошевий М.М. Матвійчук Ю.В. Еволюція систем управління матеріально-технічним забезпеченням підприємств у сучасних умовах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2023. Вип. 1 (12). С. 161-167.

24. Лозовський О.М., Батишева В.І Підходи до управління розвитком потенціалу матеріально-технічної бази підприємства. *Молодий вчений*. 2014. № 5 (08). С. 131–134.

25. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 31.05.2024).

26. Офіційний сайт ТОВ «УКРКАБЕЛЬ». URL: <https://ukrcable.com.ua/ua> (дата звернення: 31.05.2024).

27. Парасій-Вергуненко І. М. Методологічні засади оцінки ефективності діяльності державних підприємств. *Фінансовий простір*. 2021. №2 (42). С. 6–12.

28. Пермінова С.О. Методичні підходи до оцінювання ефективності організаційної структури управління підприємством. *Світ економічної науки*. 2018. Випуск № 3. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/2714/ua> (дата звернення: 31.05.2024).

29. Портер Майкл Е. Стратегія конкуренції / Пер. з англ. А. Олійник; Р. Скільський. К.: Основи, 1998. 390 с.

30. Рудевська В. І. Еволюція теорій економічного зростання та чинники його оцінювання. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. №2(22) URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/219125>
<http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/219125> (дата звернення: 31.05.2024).

31. Сімкова Т.О., Панчошна Т.М. Розвиток інтегрованої системи управління якістю підприємств авіатранспортної сфери. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Випуск 65. Частина 1. URL: <https://doi.org/10.32843/bses.65-23>.

32. Смерічевський С., Райчева Л., Михальченко О. Проблеми і перспективи модернізації транспортного комплексу національної економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-76>.

33. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів / пер. О. Васильєв, М. Межевікіна, М. Малівський. К.: Наш Формат, 2023. 722 с.

34. Солтіс М., Ходжаян А. Розвиток економічних теорій та їх вплив на формування державно-приватного партнерства. *Grail of Science*. 2024. № 37. С. 27–31.

35. Стрішенець М. М., Павлова О. М., Павлов К. В. Інституціональна економічна теорія і розвиток світової економічної науки в умовах глобалізаційних змін. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2021. №5. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-5-7207>
<https://www.inter-nauka.com/issues/economic2021/5/7207> (дата звернення: 31.05.2024).

36. Тульчинська С. О. Вовк О. М. Методичні засади оцінювання модернізаційного потенціалу підприємств інфраструктурної сфери. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 1 С. 245–250.
37. Bell D. The coming of post-industrial society. *Venture in social forecasting*. N.Y.: Collman Pub., 1973. 884 p.
38. Drucker P. *Management Challenges for 21st Century*. New York: Harper Business, 1999. 210 p.
39. Elkington J. *Cannibals With Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business* Oxford : Capstone Publishing, 1997. 410 p.
40. ERP-система SAP. URL: <https://www.sap.com/ukraine/index.html> (дата звернення 31.05.2024).
41. Ford H., Crowther S. *My Life and Work*, Garden City, New York, USA: Garden City Publishing Company, Inc, 1922. 239 p.
42. Franco M., Brumberg R. Utility analysis and the consumption function: an interpretation of cross-section data / in K. Kurihara ed., *PostKeynesian Economics*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 1954. P. 388-436.
43. Frederick W. Taylor. *The Principles of Scientific Management*, New York, USA: Dover Publications. 1911. 155 p.
44. Fredric J. *Postmodernism, The Cultural Logic of Late Capitalism* Durham, NC: Duke University Press. 1991. 314 p.
45. Furman J., Porter M., Stern S. The determinants of national innovative capacity. *Research policy*. 2002. vol. 31, issue 6, P. 899-933
46. Huntington S.P. The change to change: modernization, development, and politics. *Comparative Politics*. 1971. Vol. 3. № 3. pp. 283–322.
47. Inglehart R., Welzel C. *Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence*. New York: Cambridge University Press, 2005. 333 p.
48. Jensen M. C., Meckling W. H. Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure (PDF). *Journal of Financial Economics*. 1976. №3 (4). pp. 305-360.

49. Kotler P., Kartajaya H., Setiawan I. *Marketing 5.0: Technology for Humanity*. John Wiley & Sons. Hoboken, Wiley, 2021. 224 p.
50. Kucheruk G., Vovk O., Kovalenko N., Romakh V., Shevchenk V. Modernization Processes Development in the Implementation of Intellectual *Capital in a Crisis. Economic Affairs*. 2023. Vol. 68, no. 01, pp. 569-581.
51. Kuznets S. *Population Redistribution and Economic Growth: United States*. American Philosophical Society, 1957. 330 p.
52. Lerner D. *The Passing of Traditional Society*. Glencoe: Free Press, 1958. 474 p.
53. Lester J. *Business Tax Incentives for Economic Development: Do They Work. Reforming the Corporate Tax in a Changing World*, Canadian Tax Foundation, 2018. 259 p.
54. Marshall A. *Principles of Economics (Revised ed.)*. London: Macmillan; reprinted by Prometheus Books, 1920. 627 p.
55. Mensh G. *Stalemate Technology: Innovation Overcome the Depression*. Cambridge, Masp., 1979. 279 p.
56. Parsons T., Bales R.F., Shils E.A. *Working Papers in the Theory of Action*. Publisher, Free Press. Length., 1953. 269 p.
57. Robert S. Kaplan, David P. Norton *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Harvard Business Review Press, 1996. 322 p.
58. Schultz H. Interrelations of Demand, Price and Income. *Journal of Political Economy*. 1935. Vol. 43. P. 433-481.
59. Schumpeter J. *The Theory of Economic Development*. Cambridge: Harvard, 1934. 269 p.
60. World economic outlook. Growth Projections URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/01/30/world-economic-outlook-update-january-2024>. (дата звернення: 31.05.2024).